

Makelaardij
CHRIS DRAIJER

makelaardijdraijer.nl

**Uw belang staat als
een huis!**

De fabel van de houtsnip

*Natuurdagboek 21 december 2022
Koos Dijksterhuis*

Vorige week wandelde ik door een knoestig beekbos in Drenthe. Normaal gesproken is dat bosje modderig, maar nu knisperde de met ijskristallen versierde bladerlaag onder mijn schoenen. Ineens klapwiekte er voor mij een vogel op. Zo groot als een tortel, maar wat forser en hompiger, bruin, zwijgzaam. Hij vloog met een boog tussen de bomen door tot ik hem niet meer zag. Dit is typerend voor hoe ik houtsnippen in de late herfst of winter doorgaans tegenkom.

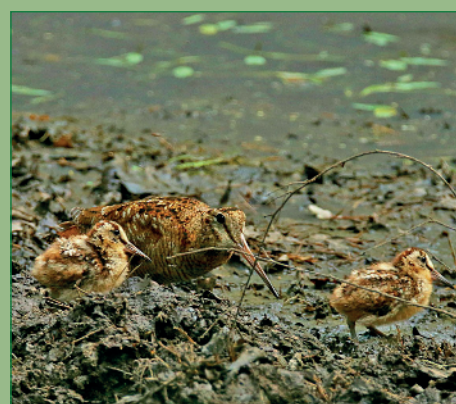
Snippen zijn een familie van watervogels met lange snavels. Houtsnippen echter houden minder van water. Daarin zijn ze vreemde kostgangers in de waadvogelwereld. Al die langsnavelige steltlopers wroeten vroeg of laat in water, slijk of modder.

Houtsnippen wroeten vaker tussen de blaadjes op de bosgrond en in de bosbodem. Daar vissen ze larven en wormen op met hun snavel die zo lang is als een gruttosnavel. Grutto's prikken die snavel

in zachte, vochtige grond. Uitgedroogde bodem is te hard - een snavel zou erop kunnen breken. Gelukkig voor een houtsnip droogt de schaduwrijke bosbodem niet zo gauw uit.

Ik zie houtsnippen ook wel in de lente, als ze los gaan tijdens de balts. Dan vliegen ze in de avondschemer knorrend over het bos. Ze broeden op de grond en als ze kuikens hebben, zouden ze die vliegend kunnen vervoeren. Dat leek me een mythe, tot een houtsnippenkennner me verzekerde dat zulks echt waar was. Hij had het drie keer gezien, zei hij. Ik heb het zelf nooit gezien, niet eens op een foto.

Er bestaan ook geen foto's van, maar tekeningen en schilderijen des te meer, lees ik in *De houtsnip* van Erwin Kompanje (Atlas Contact, € 24,99), het nieuwste deel in de *Vogelreeks*, waarvan ik ook twee boeken schreef. Kompanje fileert de vermeende waarnemingen van het kuikentransport en hoewel hij niet gauw met stelligheid zal beweren dat iets waar of onwaar is, verwijst hij deze eigenschap van de houtsnip naar het rijk der fabelen.

Inhoudsopgave

Organisatie 4
 Van de redactie 5
 Van het bestuur 7
 Beste veehouders en loonwerkers 8
 Website Vogelwacht Bolsward 9
 Stand van zaken Bolsward Oost 10
 Eerste Kievitseï vogelwacht 11
 Grissende Sperwer 12
 De Putter 13
 De Wespindief 14
 75 jaar Vogelwacht Bolsward 15

75 jaar Vogelwacht Bolsward door Eelke Lok 18
 Uit de oude doos, In gesprek met Jelle Hibma 19
 Broedzorg 21
 Natuurpuzzel 24
 Zwaluwtil in de Fûgelkrite - Kievit ringen 26
 Doden steenmarter helpt weidevogel 27
 Predatie 28
 Aanschaf- en uitleg drone 29
 Tellingen en waarnemingen Eelco Brandenburg 30
 Excursie Gruttoland bij Murk Nijdam 39
 Van de nazogcoördinator 40
 Nazorgcijfers 2011-2022 41
 De cijfers in de regio's 42

Dit leest u o.a. in deze jaargids:

Een informatief stuk over de Wespindief.

De aanschaf van een Drone voor onze wacht.

Een verslag van de excursie Gruttoland bij Murk Nijdam.

Wievraagt komt verder. Nieuwsgierig zijn wij naar de ontwikkelingen in ons vakgebied, naar wat daar achter de horizon van de grafische wereld gebeurt. Nieuwsgierig zijn wij vooral ook naar u. Uw bedrijf, uw wensen en uw doelen. Samen gaan we op weg, zodat wij voelen en ervaren wat u drijft. Dat is de weg naar succes. Door onze blik op de toekomst, lopen we nooit achter de feiten aan. Wij durven te investeren, want wij zien overal kansen. Welkom bij van der Eems.

VANDEREEMS.NL EASTEREIN / HEERENVEEN

Colofon

Dit is de dertiende editie van het jaarverslag nieuwe stijl.

Redactie en vormgeving:
Rutger de Lange en Philip de Vries.

Aan dit nummer werkten verder mee:

Eelco de Lange, Gosse Hofstra, Wiebe Palstra, Eelco Brandenburg, Jan Kroese, Joop Ykema, Jelle Hibma, Simme Witteveen, Tristan Osinga, Wilko Palstra.

Jaar van uitgave: 2023

Tekst correctie: Joop Ykema

Drukker:
Grafische groep van der Eems.

Uivoering en lettertype:
Glossy full color, Verdana 9.

Oplage: 370 stuks

Bronvermelding

- Foto's omslag, G. Visser, Wiebe Palstra en internet;
- Foto's pag. 11, Wiebe Palstra;
- Tekst en foto's pag. 12, internet;
- Tekst en foto pag. 13, internet;
- Tekst en foto's pag. 14, internet;
- Foto pag. 15, de wacht;
- Foto pag. 17, de wacht;
- Foto's pag. 19 en 20, Ph. de Vries;
- Foto pag. 21, R. de Lange;
- Foto's pag. 24 en 25 internet;
- Foto's pag. 26, de wacht en Wiebe Palstra;
- Foto's pag. 28, J. Kroese;
- Foto's pag. 29, internet;
- Foto's pag. 31 t/m 38, E. Brandenburg;
- Tekst en illustraties pag. 42 t/m 46, BFVW en Provincie Fryslân;
- Overige grafieken en tabellen, Redactie.

Organisatie

Vogelwacht Bolsward e.o., opgericht 28 februari 1947, aangesloten bij de BFVW. Aantal leden en donateurs 320.

Bestuur:

Voorzitter: E. Rosenau, Kleine Dijlakker 32, 8701 HX
Bolsward. Tel: 06-13464297 e-mail: rosenau1@gmail.com

Secretaris: G. Hofstra, Fûgelleane 36, 8702 CD
Bolsward. Tel: 0515-579471 e-mail: vogelwachtbolsward@outlook.com

Notulist en agendabeheer: J. Kroese, e-mail: fryfjildman@gmail.com
Bolsward. Tel: 06-29335374

Penningmeester: G. Hofstra, Fûgelleane 36, 8702 CD
Bolsward. Tel: 0515-579471 e-mail: vogelwachtbolsward@outlook.com

Nazorg coördinator adm.: T. Osinga, Marnedijk 13, 8744 ET
Schettens. Tel: 06-20636736 e-mail: tristanosinga.to@gmail.com

Bestuurslid: Wilko Palstra, Omdraai 29, 8862 DC
Harlingen. Tel: 06-10347218 e-mail: wilkopalstra@gmail.com

Broedzorg coördinator: W.A. Palstra, Prinsenburg 1, 8702 AM
Bolsward. Tel: 06-46085050 e-mail: wpalstra@hotmail.com

Leden- en donateurs administratie: G. Hofstra, Fûgelleane 36, 8702 CD
Bolsward. Tel: 0515-579471 e-mail: vogelwachtbolsward@outlook.com

Functionele leden:

Jeugdcoördinator: Vacature vacant.

Redactie Jaarverslag: Ph. de Vries, De Ljip 12, 8702 CG
Bolsward. Tel: 0515-576129 e-mail: vw.redactie@outlook.com
R. de Lange, de Bunders 27, 8701 GR
Bolsward. Tel: 06-11195698 e-mail: vw.bolsward@ziggo.nl

Webmaster: R. de Lange, de Bunders 27, 8701 GR
Bolsward. Tel: 06-11195698 e-mail: vw.bolsward@ziggo.nl

Advertentiewerving: J. Ykema, de Wilster 1, 8702 CH
Bolsward. Tel: 0515-575951 e-mail: jp.ykema@gmail.com

Vliegende brigade:
W. Terra. Tel: 0515-575428 Mobiel: Tel: 06-29230697

Wintervoeding:
R.O. Stoelinga. Tel: 0515-573822

Financiële gegevens:

Bankrelatie: Rabobank Bolsward, rek.nr.: NL16RABO.03087.07.311

Website: www.vogelwachtbolsward.nl

Van de redactie

Beste lezers,

Het wordt toch nog herfst na een veel te warme oktobermaand. Ook de afgelopen zomer was weer één in de rij van warmste zomers ooit.

Onze weidevogels konden maar moeilijk voedsel vinden door het droge voorjaar.

Hierdoor komt de groei van planten en gras laat op gang en daardoor zijn er weinig insecten voor de kuikens. Het klimaat verandert. Van winterse omstandigheden is bijna geen sprake meer.

De klimaattop in Egypte maakt overduidelijk dat de uitstoot van broeikasgassen het probleem van het welvarende deel van de wereld is. Maar de uitwerking en gevolgen worden met name gevoeld in de armere delen van onze wereld. Een gigantisch probleem waarvoor de oplossing – voor zover die er is – vooruit wordt geschoven.

Op kleine schaal aandacht hebben voor de natuur dichtbij hoeft echter niet een druppel op de gloeiende plaat te zijn, maar het begin van bewustwording dat we klein en dichtbij huis moeten beginnen.

Steeds meer mensen schaffen zonnepanelen en warmtepompen aan. Het gasverbruik door huishoudens wordt steeds minder. 'Stenen eruit en planten erin' is het motto om water in onze tuinen de ruimte te geven. Biologische voeding en het belang van de natuur en een schoon milieu is voor steeds meer mensen geen ver van mijn bed show. De oorlog in Oekraïne drukt ons allen met de neus op de feiten dat we uiterst kwetsbaar zijn geworden in een wereld waar alles met elkaar samenhangt. Zeker als sommige potentaten menen zelf de spelregels te bepalen!

Ondanks deze wat treurige opening beginnen we toch weer met frisse moed om een mooi jaarverslag te maken. Hierin leest u:

- Een verhaal over ons mooie 75-jarig verenigingsjubileum.
- De aanschaf van een eigen drone.
- De zwaluwtil aan het begin van de Fûgelkrite.
- Aanschaf van plas-draspompen op zonne-energie.
- Wederom een mooie Natuurpuzzel met leuke prijzen.

- Onze vaste rubrieken met onder andere een verhaal 'uit de oude doos'.
- Prachtige natuur foto's en de 'Vogel van het jaar' op de achterzijde van deze gids.
- De geweldige advertentiewerving door Joop Ykema, waardoor onze gids bijna geheel kosteloos kan worden gedrukt.

Genoeg moois om even te genieten van dit jaarverslag.

Zoals altijd eindig ik weer met het onderwerp wat onze wacht het meest aan het hart gaat, nl. onze weidevogels. Hiervoor is de BFWV opgericht (1947) en zetten vele vrijwilligers zich al jaren met hart en ziel in. Het vrije veld is niet meer, maar de nazorg bij onze boeren is nog springlevend.

Steeds meer geld en materiaal wordt ingezet om onze weidevogels te behouden of te beschermen.

Denk aan aanschaf van drones met warmtecamera 's voor nestherkenning. Plas-draswaterpompen op zonne-energie. Het boerenlandschap staat onder druk, maar er zijn genoeg boeren die het belang van een goede

 www.vallingabouw.nl

 Bolsward

 0515-572516

NIEUWBOUW
VERBOUW
RENOVATIE

VALLINGA BOUW

Nieuwbouw, verbouw, renovatie of restauratie plannen?

Wij bouwen uw wensen tot werkelijkheid!

weidevogelstand een warm hart toedragen.

Dit jaar was het jaar van:

- Het stikstofkaartje van minister van der Wal.
- En de daarop volgende boerenprotesten.
- Het bemiddelen van Johan Remkes.

- De nieuwe minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Piet Adema.
- Het bedreigen van wetenschappers en politici.
- Het in twijfel trekken van wetenschappelijk onderbouwde hoeveelheden stikstof en effect op de natuur.
- Populistische politici en nepnieuws.
- Grote groepen ontevreden burgers. Een steeds verdeelder politiek landschap.

Kortom er speelt heel veel in ons kleine landje waar we gelukkig in vrijheid leven. Waarin we een eigen keus

kunnen maken en vrijheid van stemrecht hebben. De wereld om ons heen lijkt steeds grimmiger te worden en daardoor vergeten we misschien wel eens hoe mooi het is in ons land.

Prachtige natuurgebieden en natuurorganisaties die goed werk doen. Heerlijk om een dagje door zo'n gebied te fietsen of te wandelen:

Langs de kust of door de heide, door de bossen of over een zandverstuiving. Over een eiland of over de Friese meren, door duingebieden of op waterwerken. Ons land heeft veel moois te bieden. Vakantie vieren in eigen land is een prima optie.

Steeds meer mensen genieten van de natuur en zetten zich daar ook voor in. De redactie heeft weer met veel plezier aan deze gids gewerkt.

Als redactie wensen we jullie weer veel leesplezier toe.

Rutger de Lange en Philip de vries.

Rosenau Stuc
TRADITIONEEL STUCADOOR

E. Rosenau
Kleine Dijk 32
8701 HX Bolsward

T 0515 581 992
M 06 1346 4297
E info@rosenau-stuc.nl

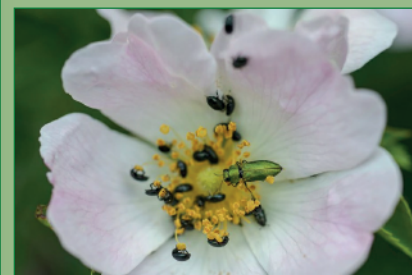
Help vogels met een heg: de beste adviezen

15-11-2022 - Met een heg helpt u vogels echt. Plant hem nu het niet te koud is en vochtig. Hier vindt u tips voor de beste haagplanten voor vogels, tips bij het plaatsen, de beste bodembedekkers voor eronder en wat te doen als u een kleine tuin heeft.

Oktober en november zijn ideale maanden om een heg (of haag) te planten. Het vriest vaak nog niet en er valt genoeg regen: perfect. Dan kunnen die wortels goed op stoom komen voor het voorjaar.

Heggen geven privacy en beschutting tegen weer en wind. Ze laten wel een klein beetje wind door, zodat ze bij een zuidwester storm niet zo snel omwaaien als schuttingen. Maar heggen komen pas écht tot hun recht als voedselbron en leefgebied voor vogels en de vele andere levende wezens in uw omgeving.

Heeft u een klein tuintje, plant dan een klein hegje. Hier leest u alles wat u moet weten over vogelvriendelijke hagen en waarom u er een zou moeten overwegen.

Insecten op een bloem welke onderdeel kan zijn van een heg.

(Bron: Shutterstock)

Een inheemse heg helpt dieren echt

In, op en onder een inheemse heg kunnen wel honderden soorten wilde dieren leven: insecten en andere ongewervelde dieren, kleine zoogdieren, amfibieën, reptielen én vogels. Inheems betekent dat de planten hier van nature voorkomen en dus een sterke relatie hebben met de insecten en vogels die hier leven. Ze kunnen soms niet zonder elkaar. (Lees verder op volgende pagina)

Van het bestuur

Beste natuurvrienden,

Alweer een jaar voorbij en het begint er op te lijken dat we de coronacrisis achter ons hebben gelaten. En dat is maar goed ook, want we werden in veel zaken gehinderd. Vergaderingen etc. kunnen gelukkig weer doorgang vinden. Het afgelopen jaar vierden wij op 3 september het 75-jarig jubileum van onze wacht. Het organiseren van een dergelijk gebeuren vergt veel inzet en voorbereiding. Het bestuur is zeer tevreden hoe e.e.a. is verlopen.

's Middags was er een druk bezochte expositie in de Broerekerk, en 's avonds een feest in Hotel De Wijnberg. De belangstelling voor beide evenementen was prima. De door ons verstrekte waterflesjes met een foto van de Kievit voor de belangstellenden viel in goede aarde, gehoord de reacties.

Onze organisatie, de Bond van Friese Vogelwachten (BFVW) heeft ook hun 75-jarig bestaan gevierd. De BFVW organiseerde een feestavond in "It Haske" in Joure. Enkele bestuursleden en nazorgers bezochten deze avond.

In dit jaarverslag leest u ook de uitslag hoe het weidevogelseizoen is verlopen in de provincie Fryslân. Het laat een gemiddeld weidevogelseizoen zien, echter gemiddeld is voor de weidevogelpopulaties niet meer genoeg, aldus de samenstellers.

Onze organisatie, de BFVW, is al een paar jaar in het bezit van een aantal drones. Door met deze drones te werken, laat het een optimaal beeld zien hoeveel nesten er zich op een kavel bevinden. Met lang gras zijn die voor onze nazorgers moeilijk waar te nemen.

Welnu, het idee is dat onze wacht zelf een drone wil aanschaffen. Een edel streven, zodat we ermee aan het werk

kunnen wanneer we dat willen en hiermee tevens onze nazorgers ondersteunen. Wij hebben een aantal goed opgeleide piloten die het apparaat kunnen bedienen. Een drone met alle toebehoren, zoals bijv. een warmtecamera, kost €13.500,00. Van de Bolsward stichtingen die we hadden aangeschreven en voorzien van een duidelijke uitleg van de mogelijkheden van een drone, hebben we €10.000,00 ontvangen. Wij zijn hen zeer erkentelijk voor hun bijdrage en ze worden bij deze zeer bedankt. Aangezien wij niet geheel onbemiddeld zijn, kunnen wij zelf €3500,00 bijdragen en hebben we een drone besteld.

Ondergetekende gaat na de Algemene Ledenvergadering van 27 maart 2023 stoppen als bestuurslid. Dertien jaar heb ik gefunctioneerd als penningmeester en in een later stadium ook als secretaris. En al die jaren ben ik ook nazorger geweest. Bij leven en welzijn ben ik dan 75 jaar. Ik heb dit werk als meer dan prettig ervaren temeer omdat ik er tijd voor had.

Mijn eerste uitdaging bij mijn aantreden was de aanleg van een oeverwaluwand en later ook nog de zwaluwtil. Elders in dit jaarverslag een bijdrage over de zwaluwtil. Deze projecten hebben erg veel tijd en denkwerk gekost, maar over het resultaat ben ik zeer tevreden. Ik heb na de wacht tijd voor andere zaken en misschien kom ik het ook wel te missen. Tristan Osinga neemt mijn werkzaamheden over en daar wil ik hem op voorhand zeer voor bedanken. Ik wens hem daarbij veel succes en mocht de nood aan de man komen, dan ben ik beschikbaar.

Dit was mijn laatste bijdrage aan het jaarverslag en wens u en de uwen alle goeds en wellicht tot ziens.

Gosse Hofstra.

KOOP BIJ ONZE ADVERTEERDERS

Zij hebben mede mogelijk gemaakt dat wij dit jaarverslag uit konden geven.

Heg-vogels

Na de Tweede Wereldoorlog werden veel hagen op ons platteland vervangen door prikkeldraad of verdwenen helemaal na de ruilverkaveling. (Honderd)duizenden kilometers haag hebben we zo verloren, dus het planten van een inheemse heg in uw tuin helpt de natuur echt.

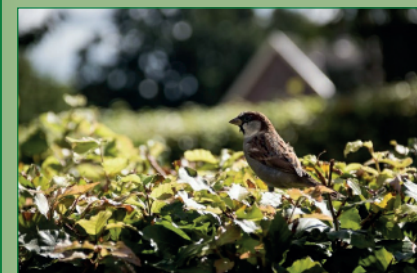
De roodborst houdt van heggen. Ze vindt er beschutting, een nestplek en eten (Bron: Shutterstock)

Vogels die zeer waarschijnlijk uw heg komen bezoeken zijn:

- Winterkoning
- Roodborst
- Pimpelmee
- Huismus
- Merel
- Heggemus
- Houtduif
- Spreeuw
- Zanglijster

In de winter aangevuld met andere lijsterachtigen, zoals:

- Koperwiek
- Kramsvogel
- Pestvogel

Verschillende soorten in de heg is geweldig, maar gewoon een beukenhaag is natuurlijk ook een aanwinst! (Bron: Pixabay)

De beste planten voor een heg

De beste heggen bestaan uit verschillende soorten, die op verschillende tijdstippen bloeien en bessen dragen. Dit geeft ze het hele jaar door waarde voor de vogels en andere heg-gebruikers. U kunt bijvoorbeeld kiezen uit de volgende soorten haagplanten. Allemaal geweldig voor de natuur. (Lees verder op pagina 9)

Beste veehouders en loonwerkers

Als u in het broedseizoen van plan bent werkzaamheden op uw landerijen te verrichten, dan wel vee los wilt laten in een perceel waar weidevogels broeden, bel dan tijdig met de vliegende brigade waarvan W. Terra de coördinator is.

W. Louwsma
Tel:0515-575151

W. Palstra
Tel:06-46085050

De nestpan

De bond van Friese vogelwachten heeft in samenwerking met de provincie een nestpan ontwikkeld.

Deze is te gebruiken als u mest gaat uitrijden met een sleepslang. Zie de foto's.

Mochten er in uw weiland nesten aanwezig zijn van weidevogels, dan is de nestpan een probaat middel om het broedsel te beschermen. Enkele veehouders hebben vorig jaar al met succes de nestpan gebruikt.

Met name graag extra uw aandacht en tijdig inschakelen van de vliegende brigade daar waar het werkzaamheden op maispercelen betreft.

Tot de leden van de vliegende brigade behoren de volgende nazorgers:

W. Terra 1e coördinator
Tel:06-29230697
Tel:0515-575428

U kunt contact opnemen met uw nazorger als u niet zeker weet of er nesten aanwezig zijn.

Mocht u hiervan gebruik maken dan kunt u contact opnemen met onze nazorgcoördinator administratief Tristan Osinga, telefoonnummer 06-20636736 of e-mail: tristanosinga.to@gmail.com

RUUD HARINGA

www.ruudharingatweewielers.nl | 0515-572717

TWEEWIELERS

TE VINDEN IN

BOLSWARD

AAN DE GROTE DIJLAKKER 58

NIEUWE FIETSEN | TWEEDEHANDS FIETSEN | ACCESSOIRES | REPARATIE

GIANT | GAZELLE | QWIC | POPAL | VOGUE | BURGERS

Website Vogelwacht 2022

Zo ook dit jaar zijn er weer een aantal waarnemingen en mooie natuurfoto's aangeleverd.

Van maart t/m december zijn er door onze leden meldingen gemaakt welke ik voor een groot deel heb verwerkt op de waarnemingen pagina van onze website.

Zoals ieder jaar worden de vondsten van de eerste eieren van onze wacht op de website gezet.

In maart vond Jan Willem Postma het eerste kievitsei van onze wacht. Het verslagje hierover, gemaakt door Wiebe Palstra, is op de "actueel nieuws" pagina gepubliceerd, evenals op twitter geplaatst. Ook het verslag van de eerste jeugd eieren zijn aangeleverd door Wiebe Palstra en zijn op deze pagina gepubliceerd.

Zoals ieder jaar is ons jaarverslag weer op de website gepubliceerd. Op de pagina "jaarverslagen" vindt u nu al in totaal 12 jaarverslagen uit de periode 2010 - 2021.

Op de startpagina is o.a. ook de interactieve rayonkaart geïntegreerd. Deze rayonkaart is bedoeld om iedere waarneming, waarvan de locatie bekend is, aan te geven d.m.v. een punt of vlak. Als u op een punt of vlak

klikt kunt u de informatie van deze melding of waarneming nalezen in de vorm van een tekst, tabel en/of foto.

Het zou mooi zijn als we de komende jaren de pagina "werkgroepen" een beetje kunnen vormgeven of invullen. Een onderdeel van deze pagina werkgroepen is de werkgroep broedzorg. De gegevens, die we door de jaren heen, hebben verzameld van de broedzorg kunnen we op deze pagina publiceren. Dit kunnen tabellen zijn en verslagjes met foto's.

Naast onze reguliere website hebben we sinds 2022 ook een eigen pagina op Facebook. Het voordeel van Facebook is dat je snel je doelgroep kunt bereiken en dat je interessante natuurpagina's zoals Natuurmonumenten, Vogelbescherming e.d. kunt opzoeken en hiervan betreffende informatie kunt delen op je eigen pagina. Ook is het beheren van de pagina snel en eenvoudig. We hebben het beheer van de pagina gedeeld met een aantal leden die hier hun eigen foto's en verhalen op kunnen plaatsen. Ook kun je eenvoudig informatie van de wacht delen op je eigen privé Facebook pagina, waardoor je doelgroep alleen maar groter wordt.

Rutger de Lange.

- Beuk
- Hondroos
- Taxus
- Liguster
- Meidoorn
- Sleedoorn
- Hazelaar
- Hulst
- Veldesdoorn
- Duindoorn
- Lijsterbes
- Gele kornoelje
- Krentenboompje
- Kardinaalsmuts
- Egelantier

De haag hoog of laag

Denk vooraf na over hoe hoog u de heg wilt hebben en laat u voor de meest geschikte soorten informeren door één van de vrijwillige Tuinvogelconsulenten van Vogelbescherming, of door een kweker in de buurt. Een jaarlijkse snoeibeurt helpt uw haag uiteraard op een beheersbare hoogte te houden. Voor een laag hegje rond een bloemperk, kunt u ook denken aan soorten als lavendel of rozemarijn. Die kunnen tot zestig centimeter hoog worden.

Hoe plant u de heg?

- Plant de heg als de temperatuur boven nul is.
- Graaf een greppel waar u de heg wilt hebben.
- Schep compost (of een laag half verteerde bladeren) onder in de greppel.
- Zet de planten in een dubbele rij, ongeveer dertig centimeter uit elkaar. U kunt ze in een rechte lijn zetten, of golvend voor een meer natuurlijke uitstraling.
- Schep de grond terug over de wortels en duw die stevig aan met uw voet.
- Geef veel water.
- Afhankelijk van hoe hoog de planten zijn, kunt u nu van de helft van de takken het bovenste gedeelte afknippen. Hoe lager de plant, hoe gemakkelijker de wortels het namelijk hebben en hoe sneller ze kunnen groeien. Het afknippen zorgt er ook voor dat de plant dichte bladeren heeft vanaf de basis.

Bodembedekkers als bosanemoon onder de heg maken het geheel nog aantrekkelijker voor alle betrokkenen (Bron: Shutterstock)

(Lees verder op volgende pagina)

Nu' elke beurt en APK met sporing controle

Voor alle merken auto's!

HYPERMODERN

www.stoebo.com

Automobilbedrijf
STOEBO

De Marne 1 04 Bolsward
T 051 5 572 626 E info@stoebo.com

Stand van zaken Bolsward Oost

Zoals bekend heeft de gemeente Súdwest-Fryslân 14,5 hectare grond aangekocht aan de Ugolaan om hier uiteindelijk 200 woningen te bouwen; een mix van koop- en huurwoningen voor verschillende doelgroepen (zie bijgaand kaartje van de plattegrond). Er zijn al enkele publicaties geweest en in november vorig jaar was er een voorlichting in De Tiid aangaande dit bouwplan. De woningen zullen gasloos worden opgeleverd en het is bedoeling dat de wijk qua energie zelfvoorzienend zal zijn. Een hele uitdaging.

Vogelwacht Bolsward e.o. heeft in deze omgeving nogal wat belangen. Denk aan onze succesvolle oeverwaluwand, de plas-dras bij veehouder Brandsma en de vele weidevogels die daar broeden. Tevens broeden er veel weidevogels bij veehouder Abma. Het gevolg zal zijn dat er een ernstige verstoring optreedt bij de komst en realisatie van de woningen naast en tegenover deze natuurparels.

De provincie heeft jaren terug vastgelegd dat in dergelijke situaties sprake is van compensatie, in dit geval voor onze Vogelwacht.

Wij overleggen - in een opbouwende sfeer - dan ook met enige regelmaat met de projectmanager en ecologen om tot een bevredigende oplossing te komen. Philip de Vries en ik zijn al enkele keren op het gemeentehuis in Sneek geweest. Zij zullen, wat ons betreft, meewerken met als inzet een positieve uitkomst.

Er is door de verantwoordelijke personen een plan ontwikkeld dat naar de provincie is gestuurd, maar waarvan wij echter nog geen kennis hebben kunnen nemen. Wij zijn zeer benieuwd naar hun reactie.

Gosse Hofstra.

Bodembedekkers eronder

Vrijwel meteen kunt u bodembedekkers onder de haag planten, die voorkomen dat de grond uitdroogt, dat er kruiden gaan groeien die u misschien liever niet ziet, of dat katten er poepen in de lekker omgewoelde grond. Bijvoorbeeld:

- Bosaardbei
- Kruiden zenegroen
- Driekleurig viooltje
- Longkruid
- Ooievaarsbek
- Kleine maagdenpalm
- Gevlekte dovenetel
- Lelietje-van-dalen
- Mansoor
- Vrouwenmantel
- Bosanemoon

Hoe snoeit u de heg?

Snoei niet in het broedseizoen, globaal van maart tot eind augustus, want dan verstoort u broedende vogels. Controleer ook buiten die periode of er nesten zitten, want soms zijn er vroege of late legfels. (Lees verder pag. 25)

HANZE ZONWERING

Specialisten in:

- Buitenzonwering • raamdecoratie
- rolluiken • garagedeuren
- veranda • overkapping
- shutters • reparatie/onderhoud

Dinsdag - vrijdag: 09:00-12:00 13:30-17:00
Zaterdag van 13:30-16:30
Vanaf 1 september t/m 1 maart
uitsluitend op afspraak

www.hanzezonwering.nl

Eerste kievitseieren vogelwacht

Donderdag 17 maart 2022 vindt ons lid Jan Willem Postma het eerste kievitsei van onze vogelwacht.

Hij deed zijn vondst evenals vorig jaar bij een plas-dras in Hieslum.

Het wachten was destijds nog op wanneer het eerste jeugd ei gevonden zou worden.

Het eerste jeugd kievitsei van de vogelwacht Bolsward werd vervolgens zaterdagmiddag 26 maart 2022 gevonden door de 8-jarige Fabiënne Palstra. Ze vond een nestje met drie eieren tussen Hartwerd en Bolsward in de landerijen van de familie Galema.

Wiebe Palstra.

Locatie eerste ei Hieslum.

Locatie eerste jeugd ei, landerijen Galema.

Maatschap Fysiotherapie

Franekerstraat 20 Bolsward

maatschap
Fysiotherapeuten
Bolsward

www.fysiotherapiebolsward.nl

Grissende sperwer

Buizerds en sperwers zijn roofvogels die het hele jaar in Nederland te zien zijn, maar in de herfst een stuk meer. De Scandinavische vogels verlaten het hoge noorden en overwinteren in West-Europa of trekken verder. Bij zonnig weer cirkelen buizerds naar grote hoogte om zich vervolgens naar het zuidwesten te laten zeilen. Ze maken bij dat cirkelen handig gebruik van stijgende, warme lucht. Sperwers doen dat ook, maar zijn minder afhankelijk van zulke thermiek. Ze zijn kleiner en lichter en hebben kortere vleugels. Ze kunnen beter lange einden vliegen op eigen vleugelkracht dan die grote, zware buizerds.

In de natuur, maar ook boven de tuin zie ik beide roofvogels regelmatig. Sperwers zijn snelle, wendbare jagers. Ze glippen door de smalste openingen tussen twee takken, ze jakkeren laag tussen bosjes door en maken gebruik van de dekking ervan om andere vogels te overrompelen. Sperwers grijpen duiven, spechten, kleine kraaiachtigen, lijsters en andere zangvogels.

Die verstoppen zich in de bosjes als er een sperwer nadert, als ze het gevaar tijdig zien, of als ze door andere vogels gewaarschuwd zijn. Tijdens het langscheren van een sperwer bevriezen de zangvogels tijdelijk, waarna ze hun bezigheden hervatten. Als ze over open terrein wegvlugten, zou ik niet op hun ontsnapping wedden.

Bij huizen houden zich vaak mussen, merels en mezen op en huizen bieden een wendbare bosroofvogel ook dekking. Sperwers zijn dan ook vaak in tuinen te vinden. Bij ons huisje op Schiermonnikoog komt dagelijks meermaals een sperwer langs. De consternatie onder de mussen is altijd hevig als ze de sperwer zien aankomen, vaak belaagd door een kraai. Die mussen komen af op vogelzaad dat ik in een heg serveer. Laatst liep ik de tuin in en scheerde er een sperwer op een halve meter voor mijn snufferd langs, griste een mus uit de heg en verdween ermee. De andere mussen en ik waren verbijsterd.

Koos Dijksterhuis (Trouw).

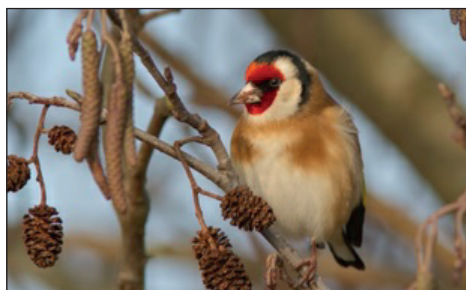

Kienstra Bolsward
Steenhandel en Bestratingsbedrijf

Tel: 06 - 50 62 34 45 E-mail: info@kienstrabestrating.nl
Internet: [Http://www.kienstrabestrating.nl](http://www.kienstrabestrating.nl)

Hoe het lelijkste vogeltje veranderde in een van de mooiste, de Putter

Een putter is een prachtige kleurrijke vogel met een opvallend rode kop. Wist u dat hij lang geleden werd uitgelachen om zijn lelijkheid? Toen de putter als één van de laatste dieren op onze aardbol verscheen, waren de kleuren op en leek hij voortaan naakt en kleurloos door het leven te moeten. Hoe deze vogel toch nog één van de mooiste werd verhaald dit oude Duitse sprookje:

Miljoenen jaren geleden kwamen de dieren één voor één naakt op de wereld. Zodra een dier op de aardbodem verscheen koos het zijn onderdelen uit een overvloed aan staarten, poten, hoeven, tenen, vachten, veren, snuiten, ogen, oren en kleuren. Er waren bescheiden dieren bij die tevreden waren met een simpele bruine vacht, zoals de ree, of een simpel verenpak, zoals de tjiftjaf. Maar ook in die dagen waren er al hebzuchtige dieren. Het hooghartige edelhert pakte uit de stapel een reusachtig gewei, de trotse pauw nam niet alleen een hele grote staart, maar ook veel kleuren en de vos bemachtigde een lange staart. Toen bijna alle dieren op aarde waren, verscheen als één van de laatste de naakte putter met kleurloze veren. Uit de resterende snavels haalde hij een stevig lang exemplaar en er waren nog net een paar gewone roze poten voor hem over. Maar de kleuren waren helemaal op. De putter was diepongelukkig omdat hij er bloot bij moest lopen. De andere dieren lachten hem uit. Iedere dag smeekte hij de goden om hem te helpen. Op een ochtend werd hij wakker met een nimf glimlachend naast hem. Ze zei: "Ik heb opdracht gekregen om je te helpen. Ik mag aan alle dieren een stukje van hun kleur vragen om die aan jou, lieve putter, te geven." Heel lief vroeg ze de dieren een stukje kleur af te staan en beloofde hen dat het weer zou aangroeien. De eerste vogel, de grote bonte specht, gaf genereus een stukje van zijn rode achterhoofd, die de putter direct op zijn gezicht plakte. De kraai zei dat hij toch wel genoeg zwart had en gaf een paar flinke strepen zwart, die de putter verdeelde over

zijn staart en vleugels. En de lepelaar had meer dan voldoende wit. Toen kwam de gele kwikstaart aangevlogen die zonder dat het hem was gevraagd een flink stuk geel van zijn buik gaf, die de putter dankbaar midden op zijn vleugels zette.

Wat was de putter blij. Van de lelijkste vogel werd hij één van de allermooiste. Tot op de dag van vandaag hoor je groepen putters voortdurend blij met elkaar keuvelen. En als je goed luistert, hoor je ze zeggen: "Goh, buurvrouw, wat zie je er mooi uit vandaag," waarop zij antwoordt: "Buurman, ik word ook zo vrolijk van jouw mooie kleuren, wat zijn we toch gelukkig."

Putters zijn gezellig keuvelende groepsdieren. Mannetjes en vrouwtjes hebben hetzelfde kleurrijke voorkomen. In groepen leven ze vooral in boomrijke gebieden zoals bosranden, parken en tuinen in bijna heel Europa. Hij wordt ook wel is een 'jaarvogel', net zoals het roodborstje en de spreeuw: distelvink genoemd omdat ze dol zijn op de zaden in distels, kaardenbollen en elzenpropjes. Het gaat goed met de putter in Nederland. In de afgelopen 15 jaar is hun aantal verdubbeld naar zo'n 40.000 stuks. In de winter komen de putters uit Noord Europa naar Nederland.

Eelco de Lange.

AUTOBEDRIJF DE VRIES

ONDERHOUD

VERKOOP

AIRCO

APK

Eemswouderlaan 4-A | Tjerkwerd
T 0515 577 221 | info@autobedrijfdevries.nl
www.autobedrijfdevries.nl

De Wespendif

De wespendif is een roofvogel uit de familie van de havikachtigen.

De wetenschappelijke naam van de soort werd als *Falco apivorus* in 1758 gepubliceerd door Carl Linnaeus. De Wespendif is beschermd op grond van de Europese Vogelrichtlijn.

Kenmerken

De vogel heeft relatief kleine poten, zwak ontwikkelde klauwen, een relatief lange staart met drie brede dwarsbanden en een slanke gebogen snavel. De lichaamslengte bedraagt 52 tot 60 cm, de spanwijdte 110 tot 135 cm en het gewicht 450 tot 1000 gram. De kop van het mannetje is enigszins grijs van kleur.

Leefwijze

De wespendif leeft in bossen en andere gebieden met bomen die worden afgewisseld met open terrein. Hij eet vooral larven, poppen, volwassen wespen, bijen, hommels. Soms eet hij ook andere insecten, of reptielen. De roofvogel is goed beschermd tegen insectensteken, zo heeft hij een dik verenpakket, schubben op zijn poten en wimperharen die zijn ogen beschermen

tijdens het met de snavel uitgraven van nesten van wespen en hommels.

Voortplanting

Wespendifen arriveren in mei in de broedgebieden en verlaten deze uiterlijk in september. Een aanzienlijk deel van de aanwezige vogels komt niet tot broeden. De wespendif nestelt in de meeste gevallen in grote bossen, als daar tenminste voldoende voedsel te vinden is. De aantallen nemen sinds 1990 in veel gebieden in Europa licht maar gestaag af. In Nederland is de geschatte broedpopulatie zo'n 360-440 exemplaren. De nesten, die nog al eens eerder gebruikt zijn, zijn vaak lastig te vinden. Het legsel bestaat meestal uit een tot drie ronde, geelwitte eieren met bruine vlekjes.

oostenwinden zorgen soms voor een toestroom van trekkers boven Nederland. Waarnemingen na begin oktober zijn uitermate schaars.

Verspreiding

Wespendifen komen in de zomer in een groot deel van Europa voor, waaronder in Nederland en België. Uitzonderingen zijn het Verenigd Koninkrijk, Spanje en een deel van de Scandinavische kust. Het grootste deel van het jaar verblijft de vogel in Afrika. In Nederland wordt de broedpopulatie in 2018-2020 geschat op 330-400 broedparen.

Eelco de Lange.

VAN DER Werf

Dwarsnoard 21 - Tel: 0515-541517

Begine 52 - Tel: 0515-542507

Marktstraat 4 - Tel: 0515-572698 - Bolsward

www.bakkerijvanderwerf.nl

mit liefde voor het vak

75 jaar Vogelwacht Bolsward en omstreken 1947 -2022

door Dicky Bosma-Faber

"Bolsward presenteert zich vaak als hoedster van kunst en cultuur, maar ik denk dat het een uitbreiding nodig heeft, hoedster van kunst, cultuur en natuur". Deze woorden sprak voorzitter W. van der Veen bij het 50-jarig jubileum van de Vogelwacht Bolsward e.o.. Een passende uitspraak, want de leden van deze groep zetten zich nu al 75 jaar belangeloos en met veel genoegen in voor de natuur in en om Bolsward.

Oprichting in 1947

Op 28 februari 1947 werd de Vogelwacht Bolsward en omstreken opgericht in Hotel de Wijnberg. Initiatiefnemers waren hoteleigenaar Herman Gaarman, Verhoeven, G. Tymstra, T. de Jong, Y. Sandstra en J. Bergsma. Uitgenodigd was de heer Brada uit Warga, die kwam spreken over het belang en noodzaak van Vogelwachten. Ook in die tijd maakte men zich al zorgen over de achteruitgang van weidevogels, wat met name te wijten was aan het vele

Open dag 75 jaar bestaan 2022.

eierrapen, baldadigheid van de jeugd en stroperij. Er was nauwelijks toezicht in 'het vrije veld'. Kievitseieren rapen en verkopen was in die tijd een lucratieve bezigheid, enerzijds door aanvulling van eiwitten op het dagelijkse menu en anderzijds door de verkoop op plaatselijke markten. De eerste eieren brachten een flink bedrag op en bedreven eierzochters konden zo een aardige cent bijverdienen. In Holland werden de eieren beschouwd als delicatessen. En niet alleen kievitseieren waren in trek, maar ook eieren van grutto, wilde eend en wulp waren zeer gewild. Ook na de toegestane datum om eieren te rapen, werd er nog flink doorgezocht. Als Vogelwacht zag men in dat er regels moesten komen en dat er na 19 april geen eieren meer

mochten worden meegenomen. De wachten gingen toezicht houden en ze hielpen de boeren om nesten te beschermen bij de weidegang van het vee. Stroperij werd gemeld en aangepakt door het bevoegd gezag. Het eerste bestuur bestond uit: H. Gaarman voorzitter, Y. Sandstra secretaris, G. Tymstra, penningmeester, C.H.A. Osinga en A. Hazenberg leden.

De naam 'Vogelwacht Bolsward en omstreken' werd gekozen omdat alle oprichters en vogelwachters in en rondom Bolsward woonden. Tevens sloot de vereniging zich aan bij de Bond van Friese Vogelwachten. Om als vogelwachter in het veld te mogen zijn, werden legitimatiebewijzen uitgereikt.

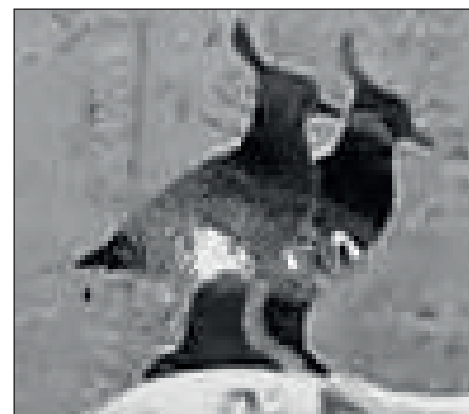
Taakstelling:

- Controle in het veld, vooral in de verboden tijd, dus na 19 april.
- Bescherming van alle soorten vogels in de ruimste zin van het woord.
- Bijvoeren van zangvogels en waterwild tijdens strenge winters.
- Voorlichting op scholen, waarbij de hoofden van scholen in de omliggende plaatsen worden ingeschakeld.

In het eerste jaar had de wacht 96 leden en de contributie bedroeg f 1,-- per jaar. Na 10 jaar waren er 185 leden. Om de kas te spekken organiseerde men loterijen en materiaal werd vaak belangeloos geschonken, zoals nestkasten, eenden korven en wintervoeding tegen gereduceerde prijs. Door de wacht georganiseerde filmavonden over de natuur konden in die tijd op flink wat betalende bezoekers rekenen. Televisie was er immers nog niet!

Eerste kievitse

Het bijhouden van het vinden van het eerste kievitse begint in 1947. Enkele namen van bedreven eierzochters uit die eerste periode zijn: J. van der Meer en B. Bouma. Vanaf 1957 heeft men bijgehouden wie het eerste kievitse van Friesland heeft gevonden. Vanaf 1960 stelt de Vogelwacht Bolsward e.o. een wisselbeker beschikbaar voor de vinder van eerste ei van de plaatselijke Vogelwacht. Deze beker werd het eerst gewonnen door de heer S. Frijling. Met het uitreiken van een oorkonde aan de vinder van het eerste ei in de gemeente Bolsward zijn vanaf 1963 ook de namen en vindplaatsen bijgehouden. Na 1968 weigert de Koningin het eerste ei in Nederland in ontvangst te nemen. Vanaf 1968 stelt de Leeuwarder Courant elk jaar voor de vinder van het eerste ei de 'Sulveren Ljip' beschikbaar. Met ingang van 1997 is met deze

traditie gebroken. Tegenwoordig is het is verboden om eieren te rapen, dus ook het eerstgevonden kievitse mag niet meer worden meegenomen, een foto maken met vermelding van de vindplaats en tijdstip is voldoende.

De Vogelwacht Bolsward e.o. in 2022

Het hedendaags bestuur bestaat uit: E. Rosenau voorzitter, G. Hofstra secretaris/penningmeester, J. Kroese notulist, W.A. Palstra broedzorg, T. Osinga nazorgcoördinator adm. en W. Palstra bestuurslid.

Het aantal leden/donateurs bedraagt 320, hiervan zijn 40 nazorgers voor 62 rayons, verdeeld over 3400 hectare.

Doelstellingen:

- Bescherming en telling weidevogels.
- Wintervoeding voor zang- en watervogels.
- Beschikbaar stellen en controleren van nestkasten.
- Bewoners en jeugd betrekken bij de natuur.
- Daarnaast beheer en alarmtellingen bij twee agrarische natuurverenigingen (collectieven), Súdwestkust en Westergo.

Landschapsbeheer, overleg met boeren

Voorheen kon de jeugd vrijuit de landerijen intrekken met polsstok of hengel. Eieren zoeken en vissen was heel gewoon, vooral voor jongens. Sinds de jaren '70 is dat langzamerhand veranderd, boeren waren minder gesteld op mensen die door hun land banjerden. Veehouderij werd intensiever en de landerijen werden monotoner door gewassen. De melkproductie ging omhoog en het aantal maaibeurten ging van één à twee keer per jaar naar minstens zes keer. De druk op het weidegebied qua landbewerking is inmiddels zo hoog, dat het voor de vogels steeds moeilijker wordt om te broeden en hun jongen groot te brengen. Daarbij is de diversiteit van de flora enorm afgenomen. Gelukkig ziet men nu in dat er wat moet gebeuren, willen we de kievit en de grutto horen in de landerijen. Samen met de vogel-

wachten en vele andere instanties werken boeren steeds meer samen om het tij te keren. Betrokken boeren krijgen subsidie van de overheid (provincie en Europese gelden) om faciliteiten voor de vogels te creëren. De telling van vogels is hiervoor heel belangrijk, want aan de hand daarvan wordt de vergoeding voor de boeren vastgesteld. Deze telling wordt verzorgd door de nazorgers van de Vogelwacht.

Drone project en Vliegende Brigade
Het Droneproject spreekt vooral de jeugd aan. Met een drone die uitgerust is met warmtecamera's, wordt 's morgens in alle vroegte op landerijen de warmte van vogels en nesten gemeten en in kaart gebracht. Belangrijk voor de boeren die nu via GPS-systeem op de trekker precies weten waar de nesten liggen en er op die manier rekening mee kunnen houden. In overleg met de boer worden er dan stokken of nestpannen ter

bescherming van de nesten geplaatst. Twee leden van de vogelwacht hebben hiervoor een professionele opleiding tot dronepiloot gevolgd. De drones zijn gedoneerd door de BFVW. De naam 'Vliegende Brigade' kregen deze nazorgers omdat ze ad hoc moeten komen opdraven wanneer een boer van plan is om op zeer korte termijn te gaan maaien of mest te injecteren. Deze nazorgers moeten dus eigenlijk 'uit het werk' zijn.

Metaalhandel W. Lemstra B.V.

Inkoop schroot en metalen

De Marne 206 8701 MH BOLSWARD

Tel: 0515-335649

**Drogisterij &
Parfumerie ATSMA**

Bolsward - Workum

**KOOP BIJ ONZE
ADVERTEERDERS**

**Zij hebben mede
mogelijk gemaakt
dat wij dit
jaarverslag uit
konden geven.**

Andere projecten

Aan de oostelijke rand van Bolsward is door de Vogelwacht een oeverzwaluwwand aangelegd, die veel vogels trekt. Op een groot informatiepaneel staat te lezen wat het doel en nut van de nestgelegenheid is. Er is ook een huiszwaluwtil aan (heel toepasselijk!) de Fûgelleane gerealiseerd.

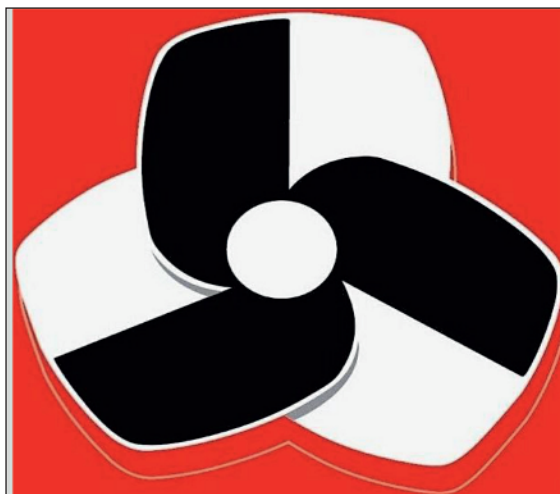
Bovendien zijn er in Bolsward en omgeving zo'n honderd nestkastjes. Vogelwacht Bolsward is in het bezit van 6 waterpompen op zonne-energie, die ingezet kunnen worden bij ernstige droogte in het voorjaar. Ook voor veehouders die een plasdras willen aanleggen is zo'n pomp beschikbaar.

Financiën

Toen Gosse Hofstra penningmeester werd in 2010, heeft hij als eerste actie de kosten van het lidmaatschap verhoogd van € 3,50 naar € 7,50. De contributie van € 3,50 was nog lager dan de afdracht die betaald moest worden aan de BFVW, het was dus echt wel nodig! De club draait goed, niet in het minst door de jaarlijkse koekactie die flink wat opbrengt. Deze koekactie werd indertijd opgezet door de BFVW. Vogelwacht Bolsward e.o. verkoopt nog steeds verreweg de meeste koeken van alle Friese Vogelwachten, een resultaat dat te danken is aan de professionele organisatie en wijkindeling door oud-secretaris J. Nagel.

Jaarverslag

Het 50 pagina's tellende jaarverslag in een 'glossy' uitvoering staat vol met uitgebreide informatie en foto's over de vele activiteiten van Vogelwacht Bolsward e.o. Een prachtig blad voor ieder die de natuur een warm hart toedraagt.

MESTMIXEN, MESTVERPOMPEN, IN- EN VERKOOP VAN MESTOPSLAGEN EN MIXERS, ADVIES EN KEUREN VAN MESTOPSLAGEN.

Heeres Mix- en Pomptechniek BV

Industriepark 13

8701 PN BOLSWARD

T 0515-569367

Whatsapp 06-53540558

E info@heeresbolsward.nl

Jaarverslagen

(klik op het jaarverslag om het te lezen)

Jaarverslag 2021

Jaarverslag 2020

Jaarverslag 2019

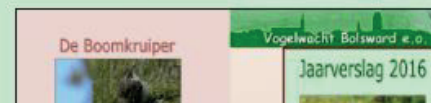
Jaarverslag 2018

Jaarverslag 2017

Jaarverslag 2016

Stichting Bolswards Historie feliciteert de Vogelwacht Bolsward e.o. met dit 75-jarig jubileum en wenst jullie nog veel succes met dit belangrijke werk.

Met dank aan Gosse Hofstra en Philip de Vries.

75 jaar Vogelwacht Bolsward door Eelke Lok

Ik krige fan jim aktyf bestjoer ek efkes de kaart foar de útnoeging fan de ynrindei en dizze jûn. Efterop stie wat leafs.

“Gedrukt op duurzaam papier gemaakt van landbouw-afval zoals stengels en bladeren die overblijven na de oogst”.

Leaf. Mar it libben wurdt nooit mear sa't it wie, is net mear leaf.

Tsjintwurdich reageare we hiel sarkastysk op sokke opmerkings. Sa fan: sit yn dat lân bou ôffal en dus yn dy kaart dan no ek stikstof? Of nee, ik moat sizze ammoniak, want it wurdt pas ferfelend as de ko op itselde plak skyt en pisset. Dat dogge wy toch ek? En krekt as dy ko, moat ik ek wolris tagelyk.

Ik sil net yngean op de sitewaasje fan de boeren, dat regelt Remkes ha'k begrepen, mar ik kin my hiel goed foarstelle dat in soad fan jim de flagge ek wol efkes omkeard oan 'e peal hong ha. Want boeren binne wichtich yn en foar jim organisaasje.

Ik ha yn de Gaastmar wenne, siet dus yn de Skriezekrite Idzegea. En wat dêr opfoel wie de gearwurking fan de boeren mei de BFVW leden dy't we earst noch aaisikers neamden, en dy't no neisoargers binne. Dy gearwurking bleau like goed, rekken hâlde mei elkoars swierrichheden, tsjin in boer ek ris sizze, jo kin wol earder meane, dan wol hy in oare kear wol twa dagen wachtsje.

It is nearne gelyk. Ik kaam in pear jier lyn yn Wâldsein te wenjen, melde my oan by de Fûgelwacht, krige in moai fjild. No ja moai. Ik ha der elke maaitiid ien kear west. Der kaam nooit in fûgel omheech. Mar at ik oer it lân rûn seach ik wol dat it in boer mei in hege produksje wie. En no bin ik net iens in echte fjildman. Dy bin der ek noch wol hear, dy wienen it lân dêr net iens ynrûn. Fûgelwacht. Part fan de BFVW. Bûn fan Fûgelwachten.

Eartiids fûgelbeskermingswachten. Werom at dat beskerming der ôfhelle is wit ik eins net. Miskien omt de eardere foarsitter dêrfan Rendert Algra tegearre mei Simen Cnossen fan Tsjom, begûnen te hanneljen yn plastiken kij, ek noch yn allerhande idioate kleuren. Ja dan beskermje je it lânskip net mear, dan ferniel je alles wêr at wy foar stean. En ik ha begrepen dat der no ek al plastiken ljippen binne, no dat is it ein fan de BFVW.

Net fan jim ôfdieling, de Fûgelwacht Boalsert en gâns omkriten. Want jim dogge mei jim 300-en folle, folle mear. Al dy wurkgroepen en frijwiligers dy't neat mear ha fan it byld fan de hymjende aaisiker yn ploegen op mei drank ôfladen boatsjes dy't sabeare de fûgels behearden. Dat is it ferline.

Fansels, jim 3400 bunder moat goed neisjoen wurde, en dat dogge 54 fan dy 300. Ek bêst wurk. En inkeld dat part fan jim geweldige wurk stiet yn de mediale belangstelling. En de oerheid pompt dêr ek bakken fol jild yn. No hat de rekkenkeamer al sein dat soks gjin rindemint opsmyt, dus moat je as simpele neisoarger allerhande saken dwaan om oan de hân fan de wittenskip fûgels te beskermjen.

Dat moat jim yn dat oare wurk ek hieltyd mear. Mosken yn de tún telle. Seldsum dom wurk. Ja, it is net oars, en dat learde ik doe't ik in fûgeltelkursus yn de greide krige. Nei twa tellen wie'k de tried al kwyt. Dan kaam

der wer in fûgel oerfleanen en seinen dy mannen dat ik dy telle moast. Mar ik sei, dwers as altyd, ja dy is hjir krektlyn ek al oer hinne kaam. En at we dan diskusjearden, wie der al wer in ploechje guozzen oerflein, ien, twa, trije.....ja noch mear, mar dan wienen se al wer fuort.

Dan sei ien fan dy mannen: "Sjoch, hearst wol, dat is it lûd fan in piipljurk". Dy koe'k fansels net fine, mar dy mannen skreaunen op dat der twa piipljurken sieten. Dan frege ik hoe't se dat wisten, wylst se mar ien hearden, mar se seine dat ik my de bek hâlde moast, oars koenen se net hearre hoefolle slobenien at oant slobberen wiene. It sil dúdlik wêze dat ik de kursus net ôfmakke ha.

Wat wittenskip opsmyt? Sifers. O sa wichtich, want at je gjin sifers ha, ha je gjin fûgelpoat om op te stean. En mei sifers krij je jild. En kin je je belangen oantoane. Wy hienen yn de Skriezekrite, lykas op alle oare plakken yn de provinsje lêst fan aaien en jonge fûgels dy't opfretten waarden. De stienmurd. We moasten 27 kamera's yn it lân sette. Dêrop wienen allegear stienmurden te sjen. De provinsje leaude dat nei 3 jier, en doe krigen we dan de frijheid om stienmurden te fangen en se dan earne oars wer út te setten, sadat dy wer 27 kamera's yn it fjild sette moasten en se dan ek fange mochten en dan brochtsen se dy werom nei de Skriezekrite.

Se ha ek noch nooit neitocht oer de stienmurd. De iennichste predator dêrfan is de mins. Eartiids hâlde de boer dy stân behearsbaar. No mei we net fan de provinsje, it ryk, of Europa. Elke fjildman hat al jierren en jierren warskôge, it is krekt of wol se net harkje. Jou dat no wer werom oan boer en fjildman, dy kinne wol immen dy't in gewear hat. En dan kin je foar it wurd stienmurd alle oare fûgelrovers oant en mei de wolf ynfulle.

Dat is it lân wêr at wy yn libje: en dan leit it net oan de lju, amtners en politisi, mar oan it systeem. In swimbad, in sporthal, Thialf: se ha allegear gjin inkeld rindemint yn de sifers, en net ien dy't dêroer krimmeard. Wêrom dan wol oer de fûgels. Dan giet it dus net oer der gjin ferstân fan ha, mar gjin gefoel ha oer wat der yn en om it fjild bard. Ferstân ha se miskien wol tefolle.

Perfessers bygelyks ha ek in soad ferstân. Perfesser Theunis Piersma fan Gaast seker. Wat hy en syn meiwurkers net útfûn ha mei it brûken fan nije techniken. Of nij, ik ha sjoen dat der ien fan syn meiwurkers yn de nacht op it liif op in leech karke lei en dan de wjirms telde, en dêrmei koe hy sjen wêr't de hoantsen 's nachts sieten. Wat is it belang fan dat te witten.

Fertel my werom it folgjen fan de skries nei Mauretanië nedich is. En dan wer grutte stikken yn de krante as der in skries mei safolle kleuren oan de poat en ek noch in healbizige namme, wer oankaam is yn it Skrok by Wommels. Ja, dan kin je wer in stikje yn de krante ha, en dan krije de Fryske bestjoerders in orgasme.

Wittenskip Dat de earste skriezen der wer binne, ach dat ha't de echte fjildman al lang sjoen. Mar at ik letter by de neisoarch in skriezenêst fyn en dan blykt dat op dy aaien mei stiftpinne in nûmer skreaun is wêrmei dy noch net berne skries yn Theunis syn kompjouter komt, dan wurd

ik lulk. Of nee, dat waard ik doe, ik ha my deljûn. Want doe moast ik it ek noch op myn tillefoan sette.

Want dan kin we op de tillefoan sjen hoefolle aaien at der wer fûn binne, dat is noch dúdliker as in fûgeltelling. Nee, sizze de wittenskippers en dus ek de polityk, dan wit we noch net hoefolle aaien of jonge fûgels at der opfretten wurde. Ik kin trouwens sat lju, dy't wol stokjes sette, mar dan net in telefoan yn de bûse ha, dat doch je net. Dat heart der net by.

Trouwens ek net at se in earste aai fan provinsje of gemeente fine, jou se dat net oan. Wat in drokte. Inkeld om yn de krante te kommen mei kommissaris Brok en de foarsitter fan de BFVW. Folsleine ûnsin. En lis my ris út wêrom at we dy earste ljippaaien betinke, wylst de skries de nasjonale fûgel is. Ach, oerheden. Leaf, mar neat begripend. At se no fan it begjin ôf, doe't blykte dat hjir minder greidefûgels kamen en waachsten, wat mear it sin fan dy fjildminsk dien hiene, hiene se al dat jild net útjaan hoecht. Je hoege nammentlik gjin of net folle jild út te jaan. Rigels is wat oars. En ik ha't echt net oer aaisykjen en meinimme, ik ha it oer soarch. Dy't je gin neisoarch mear neame moatte, want dy soarch moat der altyd wêze.

Yn dy tiid hienen je oarloch tusken it BFVW en Natoerorganisaasjes, weryn noch al wat ljipdwere minsken sieten. Tsjintwurdich mealt de polityk deryn om. En wurdt it belied fan fûgels net mear troch de by it wetterskip sittende segaarsmokende en jeneverdrinkende CDA- boeren bepaald. Nee, no de Partij voor de Dieren famkes. Mar dy kinne net iens fertelle wa't oerlibje moat: de wolf of it skip. De foks of de ljip. Polityk. Tjeerd de Groot fan D'66 wennet no by ús yn it doarp. Ik prate lêsten mei him en hy sei at ik sis 'de feestapel troch de midden' dan heare de boeren al net mear dat ik sis dat it dan om barga en hinnen giet en dat ik der efter oan sis dat de ekonomyske posysje fan de boeren ferbettere wurde moat. Kloot, sei ik, sis dat dan earst. No stiet it wol sa yn it regearakkoart en no komt it hielendal ferkeard en leit ús lânskip op de sneldyk.

Hie dy boer no tegearre mei de fjildman wurkje litten mei rûge dong, blomryk lân, goed wetterbehear, groppen, en letter meane en dochs mear te fertsjinjen. Dát is pas jild wêr't de greidefûgelstân fertuten fan ha sil. Krekt as fan it jild fan allegear rike lju, dy't witte dat je better lân ha kinne as sinten op de bank. Dy't stikken lân oankeapje en dy beoarderje litte troch hooplik allegear fjildlju.

Je kin je no ek al troch Foppe de Haan en Syb van der Ploeg oanprate litte om lytsje hoekjes lân te keapjen. It is dan wol de bedoeling dat je klear stean at Theunis Piersma seit dat dy Skriezen út Mauretanië wei komme. Want dan moat je op je eigen hoekje stean gean en roppe: hjir lizze en hjir lizze. Miskien dochs wol in bytsje machteleas.

Je kin ek lid wurde fan de Fûgelwacht Boalsert en omkriten. Dy't binnen de besteande rigels en mei eigen jild en jim frijwillige help soargje foar dat we oer safolle jier dochs noch in fûgeltelling hâlde kinne. Mar ik doch likegoed net mei.

Uit de oude doos, In gesprek met Jelle Hibma

Donderdag 30 november, vroeg in de middag, fiets ik bij een waterig zonnetje, richting Schettens.

Hier woont Jelle Hibma samen met zijn vrouw Beitske in de nieuwbouw.

Een vrijstaand huis aan het einde van de straat met vrij uitzicht over de landerijen richting Bolsward

We zitten in de serre, heerlijk in het zonnetje. Waterhoentjes en spreeuwen rondom het huis en in het weiland loopt een grote zilverreiger. Binnen zie ik twee grote platen met riet- en watervogels en bos- en weidevogels. Van die oude mooie schoolplaten.

Daar moet natuurlijk even een foto van worden gemaakt met onze gast Jelle Hibma. 75 jaar en nog bijzonder vitaal, klein brilletje en een flinke bos haar. Menig man zou hier jaloers op zijn. Boer in hart en nieren en al bijna 60 jaar nazorger.

Al vanaf zijn 16e jaar ging hij met zijn vader mee naar de jaarvergadering van de Vogelwacht Bolsward e.o.. Hij herinnert zich dit nog als een zeer formeel gebeuren, met Gaarman als voorzitter en later Rinnie van der Zee. (Gaarman was mede oprichter van onze Vogelwacht in 1947).

Jelle zijn vader was een echte natuurman en die genen zijn doorgegeven. Boer, jager, vissen en eieren zoeken, het zit er van jongs af aan al in. Jelle is ook nog vrijwilliger bij Natuurmonumenten. En dit komt achteraf goed van pas.

Zo'n twintig jaar geleden kreeg Jelle en vervelend ongeluk waardoor het melken een probleem wordt. Dit is voor hem het sein om de bakens te verzetten. Zoon Sytse, die bouwvakker was, en de Landbouwschool heeft doorlopen, kwam op 'e pleats. En Jelle gaat samen met Beitske in de nieuwbouw in Schettens wonen. Een hele verandering. Maar hij is dagelijks te vinden op het boerenbedrijf.

Hier hebben ze 45 eenden korven hangen. Een prachtig gezicht als 's ochtends vroeg de jonge kuikens naar beneden tuimelen op weg naar het water. Echter, er worden maar zeer weinig kuikens groot. Ook hier is de predatie hoog.

In die periode ontstaat er een vacature bij Natuurmonumenten, Jelle solliciteert met succes. Een bezoldigde baan, die hem past als een gegoten jas

Men kijkt in die tijd nog wel eens met argusogen naar een jager, maar Jelle heeft er nooit een geheim van gemaakt. Een goede jager houdt de natuur in stand. Predators moeten beheerd worden anders maken weidevogels, eenden en zangvogels uiteindelijk geen kans.

Later krijgt hij bijval, van eerst kritische leden, dat bejaging van predatoren een must is voor overleven van onze weidevogels.

Marmer - Graniet - Leisteen

Alles op het gebied van natuursteen, graf- en urnmonumenten

Steenhouwerij

MARNE
NATUURSTEEN

www.marne-natuursteen.nl

De Marne 8, BOLSWARD
Tel: 0515 - 57 37 12
info@marne-natuursteen.nl

Jarenlang heeft Jelle, samen met zijn twee broers Jan en Sytse en zoon Rienk Jelle de nazorg gedaan in de Filenspolder. Hiervan is een prachtig filmpje te zien van Vogelwerkgroep Geesteren. Het is het gebied naast het Flietsterbosk, ook wel Witmarsummer bos genoemd, en beheert door Natuurmonumenten. Hij heeft ervoor gepleit om er een eigen molentje te krijgen en dat is gelukt. Elk jaar wordt er koemest uitgereden over deze landerijen.

Zo houdt hij het waterpeil hoog vanaf eind februari. Hierdoor is het al lange tijd een eldorado voor weidevogels. Het grenst aan de Witmarsummer Feart, dus de in- en uitlaat van water is prima te regelen. Hij is een voorstander van alleen in de broedperiode het waterpeil hoog te houden. Altijd een hoog waterpeil bederft het bodemleven. Hij houdt al jaren het aantal nesten van

verschillende vogels bij. De score van het afgelopen jaar: grutto 72, kievit 75, tureluur 29, scholekster 3, wilde eend 11, slobeend 17, winter- en zomertaling elk één, krakeend 6, gele kwikstaart 6, kuifeend 1 en nog vele rietzangvogels, waaronder de rietgors. Bij zijn afscheid, bij Natuurmonumenten, had hij één grote wens. En dat is de nazorg behouden in de Filenspolder. Jelle de Boer, voorzitter van de gebieden van Natuurmonumenten in deze regio, verrast hem dan ook bij zijn afscheid met deze toezegging. Met veel plezier is Jelle hier regelmatig te vinden en in het broedseizoen gaat er bijna geen dag voorbij dat hij er niet even is. Regelmatig nodigt hij gasten uit om met hem een bezoekje te brengen aan dit bijzondere stukje natuur. En straks neemt zijn zoon Rienk Jelle het stokje over.

Als laatste vraag ik Jelle of er écht nog iets in dit artikel moet worden geschreven.

“Het is écht heel jammer dat de traditie van het eieren zoeken verloren is gegaan. Het “Frije Fjild gevoel” is er niet meer. Vooral voor de jeugd, die heeft geen binding meer met onze weidevogels. De aanwas van nazorgers komt zo in gevaar”.

Na anderhalf uur fiets ik via Witmarsum weer naar Bolsward. Maak nog een paar plaatjes fan 'e pleats en met een uitnodiging op zak om in het broedseizoen samen met Jelle een keer de Filenspolder te bezoeken. Jelle is dan al weer op weg naar de pleats. Hij is geen stilzitter.

Philip de Vries.

(ver)bouw
plannen ?

KUSTERS BOUW

Bolsward 0515 - 85 66 88 info@kusters-bouw.nl

www.kusters-bouw.nl

KOOP BIJ ONZE
ADVERTEERDERS

Zij hebben mede
mogelijk gemaakt
dat wij dit
jaarverslag uit
konden geven.

Broedzorg

Zoals u onderstaand ziet, is de opzet van het artikel over de broedzorg iets gewijzigd.

Het lijkt ons leuk en overzichtelijk om, in een tabel, per jaar de resultaten weer te geven.

Zo is er vlot te zien of er een voor- of achteruitgang is in bezetting, soorten vogels die gebruik maken van de kasten en misschien iets zeggen over de oorzaak van veranderingen.

Een aantal nestkasten van onze wacht zijn nu ingebracht in de app van de BFWV broedzorg (KRS).

Rutger de Lange heeft speciaal voor onze wacht een interactieve nestkastenkaart ontwikkeld voor alle nestkasten van onze eigen wacht. Het werkt op basis van GPS en zo is elke nestkast tot op de meter terug te vinden.

Dit is ook heel werkzaam als in de toekomst een bepaald gebied van eigenaar verandert.

De overdracht is dan vrij simpel en zoeken om nestkasten behoort dan tot het verleden.

Alle nestkasten zijn nog niet ingebracht of gecontroleerd, maar we proberen het plaatje zo compleet mogelijk te krijgen.

De meeste nestkasten worden elk najaar gecontroleerd en schoongemaakt.

Op basis van de samenstelling van het nest, de vorm en eventueel de inhoud (achtergebleven eieren of dode jonge vogels) kunnen we vaststellen welke soort de kast gebruikt heeft als nestplaats.

Natuurlijk zie je in het voorjaar/zomer ook vaak wel welke vogels in- en uitvliegen.

Het schatten van het aantal grootgebrachte jonge vogels, oftewel vliegvlugge kuikens, blijft altijd moeilijk. Evenals een tweede of derde broedgeval in eenzelfde kast.

Het belangrijkste gegeven is dus de bezetting van een nestkast en de soort vogel die erin heeft gebroed.

Dit is het eerste jaar in deze opzet en voor volgende jaren kunnen we dan een grafiek maken waarin in één oogopslag is te zien wat de veranderingen per jaar zijn.

Wat verder nog vermeldenswaardig is, is dat we Simme Witteveen willen bedanken voor alle nestkasten die hij voor de wacht gemaakt heeft. Tegenwoordig van betontriplek. Deze zijn spechtproof.

Bij ondergetekende zijn nog enige nestkasten voorradig en tevens metalen voorzetplaatjes met gat. Dit is eveneens een oplossing om het slopen van een nestkast door de Grote Bonte Specht tegen te gaan.

Philip de Vries.

Plaats nestkast	Aantal	Jaar	Pimpelmees	Koolmees	Huismus	Ringmus	Heggemus	Onbewoond
		2022						
Eekwerd	15		4	5				6
Fügelkrite	13		6	2		2		3
Boerderij Witteveen	5		1	2			1	1
Heechhout	5		2	3				
Kampen/Martinikerk	6		1	2	2			1
Julianapark	7		1	2	1		1	2
Brigade Irenelaan	4			3				1
Nanne Reijnstraat	2		1	1				

Locaties nestkasten Vogelwacht Bolsward e.o.

Oproep

Aan alle nazorgers en broedzorgers van Vogelwacht Bolsward.

Ieder jaar worden de (weide)vogels in onze omgeving door jullie beschermd en geteld. In overleg met boeren en beheerders zorgen jullie er voor dat zo veel mogelijk vogels een kans krijgen om hun kuikens groot te brengen. We kunnen wel stellen dat in de ruim 75 jaar dat onze wacht bestaat er al heel wat vogels groot zijn geworden. Op dit moment hebben veel vogelsoorten het moeilijk en dat maakt ons werk extra belangrijk.

Het bestuur van de Vogelwacht stelt alles in het werk om dit in goede banen te leiden. We zijn als nazorgcoördinatoren al enige tijd niet op volledige sterkte en daarom doen we graag een beroep op jullie.

Verder zoeken we ook algemene bestuursleden die met ons de kar/wacht willen trekken. Ook hier zoeken we uitbreiding van ons bestuurlijk team om het werk meer te kunnen verdelen. We hebben mensen met allerlei verschillende talenten nodig, dus schroom niet, maar meld je aan!

**Namens het bestuur:
Gosse Hofstra,
06-22257573,
vogelwachtbolsward@outlook.com**

Roodkeelduiker, G. Visser.

Boomkruiper, G. Visser.

Buizerd, G. Visser.

Zwarte Specht, W. Palstra.

IJslandse Grutto, H. Rienstra.

F
O
T
O
P
A
G
I
N
A

Groenling, G. Visser.

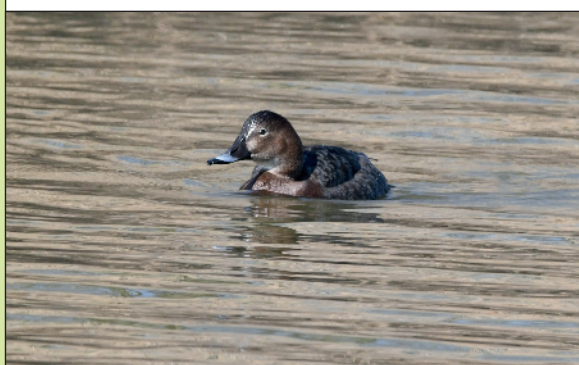
Grauwe Vliegenvanger, W. Palstra.

Watersnip, W. Palstra.

Grutto kuiken uit ei, JW. Postma.

Tafeleend (v), H. Rienstra.

Groene Specht, G. Visser.

Ransuil, G. Visser.

Putters, W. Palstra.

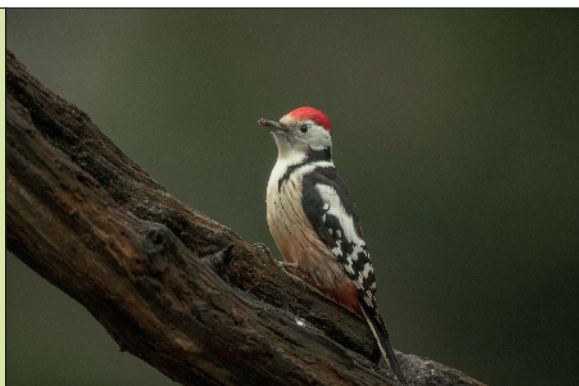

Witgat, W. Palstra.

Grasmus, G. Visser.

F
O
T
O
P
A
G
I
N
A

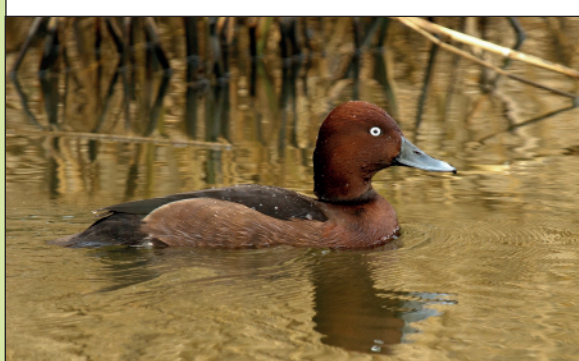
Middelste bonte Specht, G. Visser.

Waterral, W. Palstra.

Zeearend vs Bruine Kiekendief (m), W. Palstra.

Witogeend, E. Brandenburg.

Purperreiger, G. Visser.

Natuurpuzzel. Leuke prijzen te winnen. Wat moet je doen?

De redactie heeft wederom een natuurpuzzel opgenomen in deze jaargids.

Gelukkig waren er afgelopen jaar 10 inzendingen, een verdubbeling ten opzichte van 2020.

De opzet is, net als voorgaand jaar, een 20 tal vragen over de natuur in de breedste zin.

Voor we beginnen met de puzzel eerst de winnaars van de puzzel van 2021. Winnares is geworden Mw. van der Meer-Bleeker met 18 punten.

Hierna kwamen vier inzendingen met 17 punten. Na loting door de redactie, werd Dhr. Nagel tweede en Dhr. Steringa derde. Allen nogmaals van harte gefeliciteerd.

De oplossing van de puzzel staat op onze website.

Dan nu de nieuwe puzzel. Er zijn dit jaar drie prijzen te verdienen voor de beste oplossingen.

Cadeaubonnen van 25, 20 en 15 euro bij Slagerij Anema. Dus zeker weer de moeite waard om mee te doen.

De oplossing van de natuurpuzzel 2022 moet **vóór 1 mei** binnen zijn bij de redactie. Zie voor adressen en E-mail voor in dit jaarverslag op de pagina van de organisatie. Na 1 mei wordt de oplossing bekend gemaakt en eveneens de winnaars op onze website. Bij een gelijk aantal punten loot de redactie.

Wat moet je doen? Er zijn 20 vragen met elk 4 antwoorden. Meestal is één antwoord het juiste, maar soms zijn er meerdere of alle antwoorden goed. Het is dus zaak om goed te lezen hoe de vraag is gesteld. Hieruit kun je al opmaken of er één of meerdere antwoorden goed kunnen zijn.

Als steuntje in de rug vermelden we nog dat je **totaal 24** punten kunt scoren.

Als redactie wensen we iedereen veel succes en plezier met het oplossen van deze natuurpuzzel. We rekenen op veel inzendingen.

Philip de Vries.

De vragen:

1. De meest voorkomende wilde bloemenkleuren in Nederland zijn:

- A. Geel en roze
- B. Geel en wit
- C. Rood en paars
- D. Paars en blauw

2. De vogelgriep maakte deze herfst de meeste slachtoffers bij:

- A. Ganzen
- B. Eenden
- C. Zwanen
- D. Sterns

3. Bij Workum zat vorig jaar in de wintermaanden (2021 – 2022) een zeer zeldzame vogel. Dit was de Grote Trap, waarschijnlijk een vogel uit een herintroductie programma in Duitsland. Tussen welke gewassen hield deze vogel zich op:

- A. Rodekool en Groene kool

- B. Spruitjes en Tuinbonen
- C. Uien en Paprika
- D. Prei en Boerenkool

4. Als je geprikt wordt door brandnetels dan kun je die plekken inwrijven met het blad van een veel voorkomende plant. Hierdoor neemt het branderige gevoel snel af. Welke plant is dit?

- A. Smeewortel
- B. Veldzuring
- C. Paardenbloem
- D. Smalle weegbree

5. Het meest geliefde zaad voor de Koolmees, als wintervoeding, is?

- A. Koolzaad
- B. Hennepzaad
- C. Zonnebloempitten
- D. Gierst

6. Welke vogel broedt het vaakst in de nestkasten van de Vogelwacht Bolsward?

- A. Koolmees
- B. Pimpelmees
- C. Ringmus
- D. Huismus

7. Welke vissoorten zijn ontzettend glad en glibberig (foto zie volgende pagina)?

- A. Paling
- B. Brasem
- C. Snoek
- D. Zeelt

Ronald B. Rosenau
eigenaar

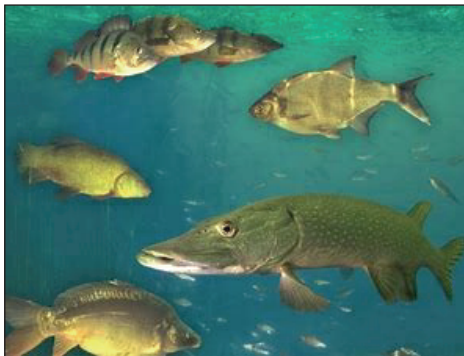
VERFZAAK BOLSWARD
topkwaliteit voor scherpe prijzen

Nieuwmarkt 7 8701 KK Bolsward
tel: 0515-581580

www.verfzaakbolsward.nl
info@verfzaakbolsward.nl

Facebook/ Instagram:
Verfzaak Bolsward

8. Welke vissoort had men vroeger wel in de regenwater-ton en waarom?
- Paling – dan werd ie lekker vet
 - Blei – eet alle ongedierte op in de ton
 - Snoek – eet de dode muizen op die in de ton vielen
 - Zeelt – houdt de ton vrij van algen en wieren
9. De Buxusmot is een plaag voor onze buxus in de tuin. Wanneer is er met name veel vraat van de rups van de mot?
- Wintermaanden
 - Hoogzomer
 - Voorjaar
 - Voorjaar en najaar

10. Welke van de vier hoofdsoorten van onze weidevogels bracht dit jaar (percentage gewijs) het minste vliegvlugge kuikens groot?
- Scholekster
 - Kievit
 - Tureluur
 - Grutto
11. Welke vogels willen nog wel eens nestelen onder zonnepanelen op een pannendak?
- Spreeuw
 - Gierzwaluw
 - Kauw
 - Ekster

12. Welke roofvogel doodt de meeste tuinvogels?
- Zeearend
 - Buizerd
 - Torenvalk
 - Sperwer
13. De vlinderstruik is een prachtige tuinheester die veel insecten en met name vlinders aantrekt. Wat is de beste tijd om deze plant te snoeien?
- Winter
 - Zomer
 - Voorjaar
 - Herfst
14. Wat is de meest giftige paddenstoel in Nederland?
- Vliegenzwam
 - Groene Knolammoniet
 - Inktzwam
 - Weide champignon

15. Het Vliegend Hert is onze grootste kever. Hoe lang leeft deze kever als larve onder de grond?
- 6 maanden
 - 1 jaar
 - 3 weken
 - 3 jaar
16. In je huis leven veel spinnen, ook als je alles super schoon houdt. Binnen welke afstand is er altijd een spin in je huis?
- 10 cm
 - 10 meter
 - 40 cm
 - 4 meter
17. Het zilversvisje is een insect die in elk huis voorkomt. Wat is zijn andere naam en wanneer zie je hem het vaakst?
- Suikergast – op zonnige dagen
 - Pissebed – winter
 - Pissebed – als het donker is
 - Suikergast – 's nachts.

18. Welke bessen bevatten veel vitamine C?
- Rozebottel
 - Duindoorn
 - Vlierbes
 - Sneeuwbes

19. Wat is de beste maand voor de stroomopbrengst van zonnepanelen?
- Wintermaanden
 - Hoogzomer
 - Najaar
 - Voorjaar

20. Gras groeit het snelst als het 's nachts warmer is dan?
- 12 graden
 - 0 graden
 - 5 graden
 - 10 graden

Hoeveel u snoeit hangt af van hoe u wilt dat uw haag eruitziet. Snoeien doet groeien, dus hoe meer u snoeit, hoe dichter de heg wordt.

Knip elk jaar de dikste takken een centimeter of twintig boven de grond af. Die lopen weer uit en zo blijft de heg vol en groen. Ruim niet alles op! Want dorre blaadjes onder de heg zijn weer een wereld op zichzelf.

Het heggenvarkentje is gek op zo'n klein stukje heg (Bron: Jelle de Jong)

Kleine tuin, kleine heg

Haag klinkt nogal groot, maar dat hoeft niet zo te zijn. Heeft u een kleine tuin? Plant dan in een hoek van de tuin een paar haagplanten. Zo creëert u een klein struikgewasje in die hoek dat waarschijnlijk de belangrijkste plek in uw tuin wordt voor broedende en voedselzoekende vogels. Het is ook meteen de ideale plek om een egelhuis te plaatsen voor ze in winterslaap gaan. Niet voor niets dat ze heggen-varkentjes (hedgehogs) heten in het Engels!

Zwaluwtil in de Fûgelkrite

Eindelijk, na een paar jaar van inspanning, is het gelukt een zwaluwtil in de Fûgelkrite te installeren. De medewerking van de gemeente voor het verkrijgen van de vergunning vlotte niet erg. Ze deed moeilijk over de uitgekozen locatie. Uiteindelijk is het toch gelukt mede dankzij de helpende hand van mijn contactpersoon bij de gemeente.

In deze wijk nestelen veel huiszwaluwen. Hun nesten gaan vaak verloren door toedoen van kauwen en eksters. Ook de betreffende bewoners zijn hier niet altijd gelukkig mee door de grote hoeveelheid uitwerpselen en de rommel onder de nestplaatsen, vooral als er jongen zijn.

Bouwbedrijf Frankena uit Wommels heeft de til gebouwd en deze tevens geplaatst.

De til staat op een paal van 9 meter, waarvan 3 meter door een stelconplaat loopt en weer bevestigd is in de grond. Aan het plafond van de til bevinden

zich kunstnesten en er is ruimte voor de vogels om zelf nesten te bouwen. Het project is pas succesvol als er lokmuziek in de til aanwezig is. De installatie van het muziekapparaat is

helaas mislukt en ik ga ervan uit dat dit voor het komende seizoen in orde wordt gemaakt.

Vogelwacht Bolsward e.o. hoopt in de toekomst veel plezier te zullen beleven van de zwaluwtil en tevens het welzijn van de zwaluwen zelf.

Gosse Hofstra.

Kievit ringen

Vorig jaar zomer heeft Teade de Boer twee Kieviten geringd in de landerijen van de familie Abma aan de oostkant van Bolsward. De laatste jaren was het een groot probleem om in dit gebied jonge vogels te krijgen, maar door het goede predatiebeheer van afgelopen tijd zijn er voor het eerst in vier jaar weer eens jonge kuikens die inmiddels bijna vier weken oud zijn. Aangezien we maar weinig weten van deze vogels lijkt het Wiebe Palstra interessant om ze te ringen en te kijken of ze volgend jaar weer terugkeren in hetzelfde gebied of de naaste omgeving. Over ongeveer anderhalve week zijn deze kuikens *vliegvlug* en hebben minder te vrezen van grond-/vliegende predatoren en dan kunnen we zeggen dat dit een succesvol legsel is.

Wiebe Palstra.

Podologiepraktijk Wierda
Ervaren specialisten
voor uw voetklachten

- ✓ uitgebreid onderzoek
- ✓ deskundig advies
- ✓ geen wachtlijst
- ✓ specialisten in beweging

Meer dan alleen steunzolen

Doden steenmarter helpt weidevogel

AKKRUM het doden en vangen van steenmarters is zeer waardevol voor weidevogels, zo blijkt uit een uitgebreid onderzoek in Fryslân gedurende 2017 tot 2022.

Een belangrijke uitkomst is dat het percentage uitgekomen nesten met 28 procent is toegenomen in gebieden met een optimaal steenmarterbeheer. Lees: het vangen en doden van steenmarters.

Cameraonderzoek wees eerder al uit dat steenmarters zich maar al te graag te goed doen aan eieren van weidevogels. Daarom startte de provincie in 2017 in het gebied Soarremoarre bij Akkrum een onderzoek op, met de vraag wat het effect van het vangen en doden van steenmarters op het percentage uitgekomen nesten is. Vanaf 2020 is dat uitgebreid in acht gebieden, in 2021 naar veertien en afgelopen jaar naar negentien gebieden. De gebieden, met in totaal 3800 wildcamera's, hebben gemeen dat boeren het weidebeheer er afstemmen op weidevogels. Bijvoorbeeld door later te maaien of het land in stroken te maaien (mozaïekbeheer).

Het onderzoek laat zien dat wanneer het steenmarterbeheer optimaal is uitgevoerd (aangevuld met beheer van de vos) het percentage uitgekomen nesten significant toeneemt. Waar dat vóór de pilot gemiddeld de helft van de nesten was, is dat nu gemiddeld 78 procent.

Steenmarters zijn dol op eieren van weidevogels blijkt uit camera-beelden

Een uitkomst is verder dat het steenmarterbeheer een structureel karakter moet hebben in de winter en het voorjaar. Na het vangen en het doden volgt al rap de komst van nieuwe steenmarters naar de gebieden. Ook laat het onderzoek zien dat het doden van steenmarters niet leidt tot hogere nestpredatie door andere soorten..

Volgens Douwe Hoogland (PvdA) maakt het onderzoek duidelijk dat „predaasjebeheer tige wichtich is foar it ferbetterjen fan de greidefûgelstân, njonken in goed behear fan 'e greiden.“

De Faunabeheereenheid Fryslân heeft voor het komende weidevogelseizoen een aanvraag ingediend voor steenmarterbeheer in zesentwintig

gebieden. Het gaat daarbij om de negentien pilotgebieden, aangevuld met nog een zeven nieuwe gebieden.

Uit de Leeuwarder Courant van 17 november 2022.

**KOOP BIJ ONZE
ADVERTEERDERS**

**Zij hebben mede
mogelijk gemaakt
dat wij dit
jaarverslag uit
konden geven.**

Burowalinga
ontwerp van Tuin en Landschap

www.burowalinga.nl

tuinontwerpen, beplantingsplannen, landschappelijke inpassingsplannen, boomverzorging, bloemenweide-advies

Predatie

Net op het moment dat ik dit stukje schrijf, krijg ik opnieuw een melding dat er weer een vos is gevangen. Een jonge moervos (vrouwkje) die anders volgend jaar weer vele jongen zou voortbrengen. Ja mensen, ondanks dat een vos een prachtig mooi dier is, past deze niet in onze weidevogel provincie. En zeker niet rondom onze weidevogelkerngebieden: de snackbar voor predatoren. Zolang er muizen en mollen te vangen zijn is er geen gevaar, maar zodra die er in mindere mate zijn en de jonge vogels komen bijna uit het ei, dan gaat het mis. Vos,

marterachtigen, verwilderde katten, roofvogels, meeuwen, kraaien en zelfs egels en ratten zijn dol op eieren en jonge vogels. Ze slepen in één nacht zomaar 200 nesten leeg. Daarom is het van groot belang dat we weten wat er rondom zo'n weidevogelgebied allemaal leeft. Dat registreren we met wildcamera's die midden in het veld worden geplaatst en elke beweging waarnemen. Wiebe Palstra (nazorger en bestuurslid) heeft zo een martervang ontheffing kunnen regelen voor Bolsward-Oost. In dit weidevogelgebied heeft hij weken met camera's gesjouwd en beelden

gemaakt van nesten die leeggehaald werden door steenmarters. Dit resulteerde in een met bewijs onderbouwde ontheffing die door de provincie Fryslân wordt afgegeven. Het afgelopen seizoen zijn er al meer dan 16 steenmarters gevangen en gedood. Natuurlijk met bepaalde regels dat bijvoorbeeld een zogend vrouwkje weer losgelaten moet worden. De weidevogels profiteren hier direct van, omdat er meer jonge vogels uitvliegen.

En daar doen we het allemaal voor.

Met vriendelijke groet,
Marrit Post en Jan H. Kroese

Buizerd met jonge Kievit uit plasdras.

Gevangen vos.

Vogelkopje op dampaal.

Vossen sporen in de sneeuw met de kenmerkende streep van de punt van de staart.

Levende vos in het riet.

Dode steenmarter.

Kievit met kop in Hermelijnhol, de kop is eraf getrokken.

Aanschaf- en uitleg drone & basis-cursus weidevogel-beschermer (jeugd)

Als betrokken bestuurslid- en actief nazorger is mij gevraagd om enkele onderdelen nader toe te lichten waar we ons de laatste tijd mee bezig hebben gehouden. Nadat ik, Wilko Palstra, mij in 2021, na enkele tussenjaren, weer had aangemeld als nazorger bij de vogelwacht, wil ik mijn steentje ook graag bijdragen in het bestuur, omdat ze hier staan te springen om vrijwilligers.

In 2021, tijdens het nazorgen, kwam ik in aanraking met de drone, hierna was ik direct enthousiast en heb ik besloten om me samen met mijn vader, Henk, aan te melden voor de cursus die we afgelopen jaar met succes hebben behaald.

Een drone wordt ingezet als hulpmiddel om tijdens de broedperiode nesten of reekalven op te speuren; dit is mogelijk doordat er een warmtecamera onder de drone hangt die warmtebronnen kan onderscheiden. Het vliegen wordt geadviseerd met 2 personen te doen, de ene bedient de drone met een joystick (zie afbeelding rechts) en is de piloot, de andere loopt in het veld vlakbij de drone met zo'n zelfde beeldscherm en is veldloper. Door deze samenwerking wordt er met 2

personen aandachtig gekeken of er oplichtende witte vlekken te zien zijn, en als deze zijn gevonden, controleert de veldloper dit en zet deze legsel in de welbekende BFVW-nazorgapp. Bij moeilijk begaanbaar terrein is dit een uitkomst, ook kan er vlak voor het maaien gebruik van worden gemaakt waardoor de vliegende brigade bij drukke periodes ontlast kan worden. De BFVW heeft eigen drones in beheer die uitgeleend worden aan diverse vogelwachten. Hier maken wij als Vogelwacht dan ook gebruik van. Het idee ontstaat te onderzoeken om binnen de wacht een eigen drone aan te schaffen. Dit lijkt een behoorlijke opgave, omdat de desbetreffende drone zo'n €13.500,- kost. Door diverse in Bolsward aanwezige stichtingen aan te schrijven, lukt het ons om €10.000,- gesponsord te krijgen. We zijn de Bolswarder stichtingen dan ook erg dankbaar voor

hun bijdrage. Het resterende bedrag wordt aangevuld met eigen middelen.

Afgelopen december is de nieuwe drone, de Mavic 2 enterprise (zie foto rechts), besteld en hopen we hier in het nieuwe jaar snel mee te kunnen vliegen. Deze nieuwe drone heeft veel voordelen ten opzichte van de drone die we mochten gebruiken van de BFVW. Zo gaan bijvoorbeeld de batterijen 2x langer mee en zijn alle beelden ook in kleur in plaats van alleen zwart-wit. Naast de huidige dronepiloten (Jan Willem Postma, Marco van Spanning, Henk Palstra en Wilko Palstra), gaan we er vanuit dat Wiebe Palstra en Michel Niemarkt dit jaar slagen voor hun cursus. Indien dit lukt, hebben we binnen de wacht 6 dronepiloten.

Tot slot wil ik melden dat de BFVW een (gratis) basiscursus weidevogel-beschermer (nazorgers) verzorgt voor volwassenen. Op deze manier hopen ze dat er nieuwe aanwas komt. Vanuit het bestuur hebben wij de BFVW gevraagd of er ook een soortgelijke cursus is voor de jeugd; dit is helaas niet het geval. De BFVW stelt ons voor deze cursus - voor jonge enthousiastelingen vanaf 10 jaar - zelf op te zetten in Bolsward. Tezamen met 2 ervaren nazorgers, die het praktijkonderdeel voor hun rekening nemen, hopen we enkele jeugdleden te verwelkomen. Het bestuur zoekt vooraf contact met de directie van diverse bassischolen om deze cursus te promoten.

Wilko Palstra

Nu ook aanhanger verhuur: Pak een Bak

Met vriendelijke groet,

Car Cosmetics
Rients Piersma

De Marne 126b 8701 MC Bolsward Tel. (0515) 575068 - mobiel (06) 28 71 80 55 - info@carcosmeticspiersma.nl

Tellingen en waarnemingen van Eelco Brandenburg

Naast de mooie foto's van zijn waarnemingen is er weer een schat aan informatie aangeleverd door Eelco. Als je veel uren doorbrengt in de natuur en oog hebt voor specifieke soorten en hun gedrag dan scoor je goed met waarnemingen. Ook worden alle gegevens door Eelco nauwkeurig bijgehouden en gerapporteerd aan verschillende instanties, waaronder SOVON. Nestkaarten invullen en tellingen worden door deze vereniging gebruikt om de politiek te wijzen op de

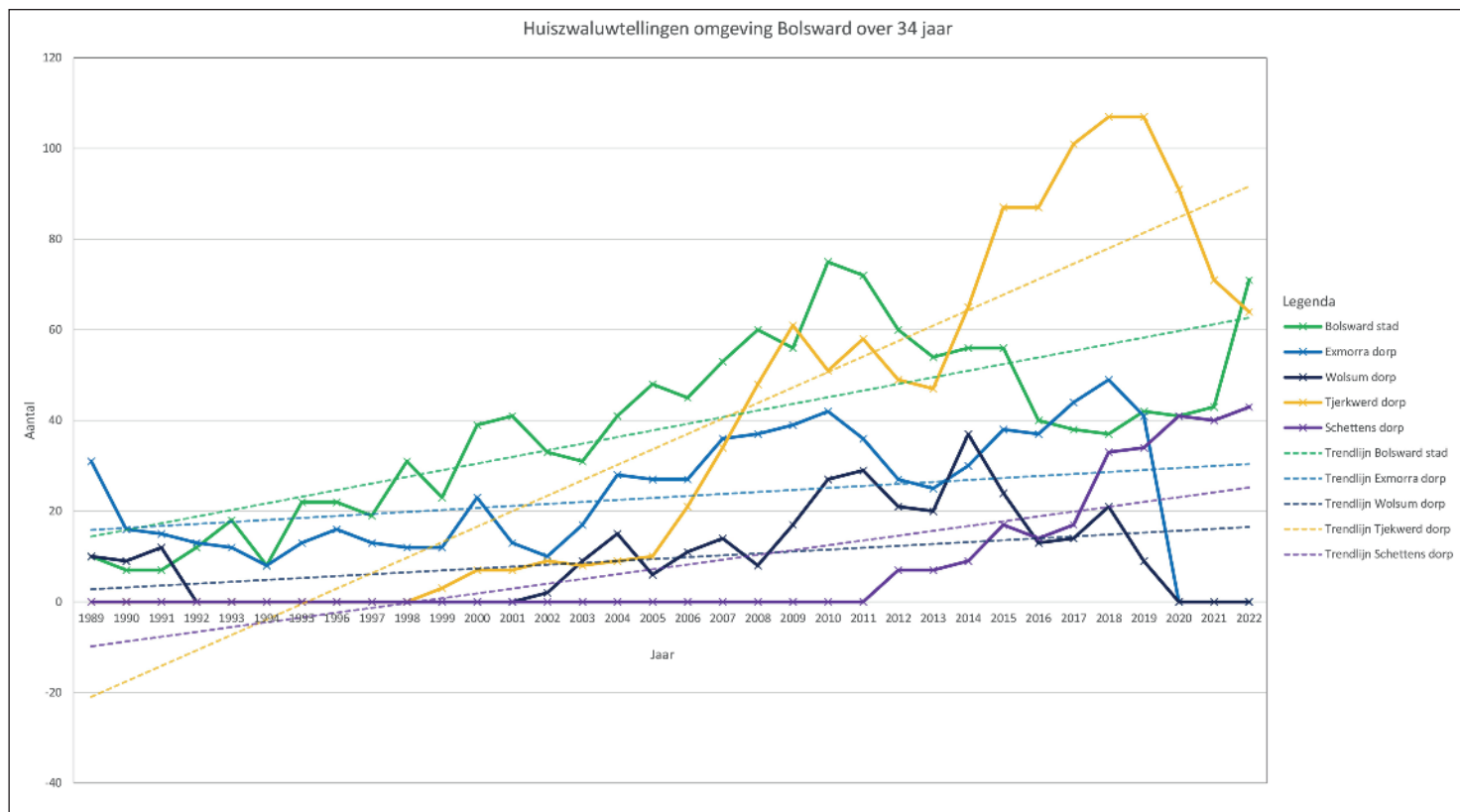
vogelstand in Nederland. Ook op de gevolgen die ingrepen in de natuur hebben op specifieke vogels of hun biotoop. Dus zeer belangrijk werk. Hieronder vindt u weer een imposant verslag van alles wat Eelco aan gegevens heeft aangeleverd. Soms samengevat in een tabel of grafiek. Namens de redactie bedanken we Eelco weer voor zijn bijdrage aan onze jaargids.

Huiszwaluwen

De eersten gezien op 20 april 2022 bij het Oosterschar bij Sint Johannesga met Jappie v.d. Meer.

In bijna de hele regio actief geweest: **489** bewoonde nesten tegen 475 in 2021. De stijging komt door Cornwerd 14 nesten waar ik enkele jaren niet geteld heb en door Idsegahuizum (Skuzum) waar eindelijk, na **nota bene 21 jaar** weer vier nesten waren. Met andere woorden, eigenlijk vrijwel gelijk gebleven.

In 2020 werd landelijk een verlies geleden van 8%, in onze provincie was dit bijna 9%: van 3794 naar 3455. In grotere steden zijn sinds 2015 meer kolonies verlaten, die er nog wel zijn zitten bij stadsparken, groene buitenwijken met veel water (rust,

Wat lezen we uit deze grafiek? De trend is vanaf 1989 t/m 2019 overwegend positief. Wat opvalt is dat in de jaren van corona (2020-2021)

Eelco Brandenburg niet adequaat kon tellen. Wat ook opvalt is dat vanaf 2005 t/m 2011 Bolsward en Tjerkwerd uitschieters zijn. Echter stijgt

Tjerkwerd mooi door waar Bolsward achteruit gaat. Soms is de grafiek grillig wat mede veroorzaakt wordt doordat nesten worden afgestoken.

Bleeker

Schoenen - Podotherapie - Podologie - Pedicure

Jongemastraat 7 Bolsward 0515-572584 www.bleekerschoenen.nl

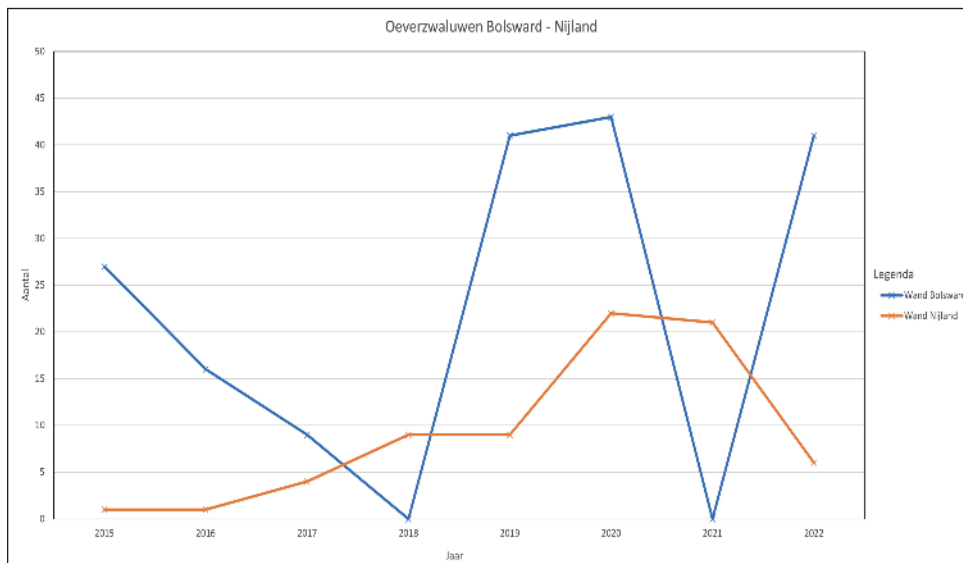
nestmateriaal klei) of op industrieterreinen.

In oude nesten is het broedsucces verreweg het hoogst: logisch, alleen een beetje restaureren en dan rustig eieren gaan leggen, broeden en vooral voor de jongen zorgen. Nieuwe nesten fabriceren kost enorm veel energie en gaat vaak ten koste van de reproductie. Daarnaast kunnen de zwaluwen in droge, warme voorjaren (komt door de klimaatopwarming steeds vaker voor) erg moeilijk aan natte klei komen. Dus de oude nesten graag laten zitten, deze worden echt wel door hen gebruikt!

Boerenzwaluw

Op 13-4-'22 vier gezien bij de Blokken tussen Pingjum en Kimswerd en later twee bij de zeedijk tussen Harlingen en Zurich ter hoogte van Dijksterburen.

Bij boer Brandsma 9 geslaagde broedgevallen waaronder één 2e broedsel (vorig jaar totaal 8 legsels waarvan 2 mislukt). Op onze vakantie in Zeeuws-Vlaanderen 8 bewoonde nesten in een huiskamercafé! Ze vlogen vrolijk in en uit onder het genot van de klanken van de jukebox, geweldig! En wat een tolerantie van de uitbaatster!

Huiszwaluw op nest.

Boerenzwaluw op nest.

Oeverzwaluw bij ingang nest.

UW ALLROUND DIERENZAAK

VOOR AL UW DIERENBENODIGDHEDEN EN HENGELSPORT

DISCUS

DIERENSPECIAALZAAK EN HENGELSPORT A.P. VAN DER FEER

DIJKSTRAAT 13-15 / 8701 KB BOLSWARD T 0515 - 58 12 52 E DIERENWINKEL@APVDFEER.NL
W DISCUSVANDERFEER.NL | GRATIS PARKEREN OP EIGEN TERREIN ACHTER DE WINKEL.

YKEMA OPTIEK

OPTICIEN CONTACTLENSPECIALIST

Marktplaats 4
8701 KG Bolsward E info@ykema-optiek.nl
T (0515) 57 76 01 I www.ykema-optiek.nl

Op 4-9 vloog er een **compleet witte** vogel – een 1e jaars, want korte staart! – tussen de soortgenoten in de haven van Harlingen!

Oeverzwaluwen

Bolsward: Op 19 april 2022 **twee** gezien in de omgeving van de wand. Ik heb de wand op liefst **17** dagen bezocht: mits april t/m 23 augustus. Fantastisch resultaat: 41 bewoonde nesten gelijk aan 2019 (was in 2021 nul!) 15 nestkaarten ingevuld waarbij 6 tweede broedsels.

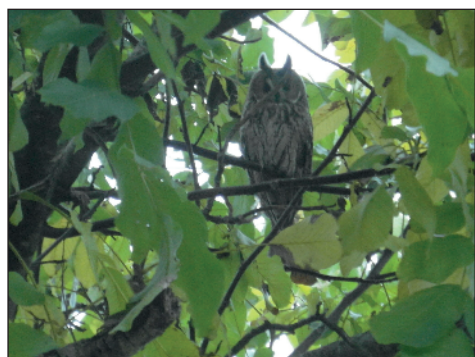
Wat betreft Nijland: Slechts 6 nesten, waarvan drie legsels snel werden verlaten. Vorig seizoen 25! Oorzaak o.a. geen nieuw zand in de holten. Ik ben er **12 x** geweest, pas op 25 juli jongen gezien, drie nestkaarten gemaakt. Voor de grafiek van de aantallen zie vorige pagina.

Ransuil (rode lijst)

Wederom een heel slecht jaar. Ik telde maar **48** (in de 2 jaren ervoor resp. 90 en 250). In heel Fryslân waren er slechts **295!** (was een jaar terug 417 en het jaar daarvoor 1491!)

2022/2023 lijkt opnieuw bar slecht te gaan worden!

Deze soort is de laatste 30 jaar met **80%** achteruitgegaan; de schatting bedraagt nog slechts 2500 territoria. Het nestsucces is in bossen lager dan in cultuurlandschap en in bebouwde gebieden. Oorzaken: predatiedruk - door hard bedelgeluid jongen gemakkelijker te vinden -, afname muizen door de intensivering van de landbouw, ook minder oude nesten van Zwarte Kraai en Ekster om in te broeden.

Ransuil in boom te Longerhou.

Scholekster zowel vanaf 1990 als 2009 helaas een neergaande lijn, met liefst 2/3 gedaald, thans nog ongeveer 32.000 paren over. De achteruitgang gaat op de zeekei minder snel dan die op de zandgronden. De hoogste dichtheden nog altijd langs de kust – vooral de Wadden – maar het boerenland is belangrijker geworden. Echter door de intensivering van de veeteelt en ook in de kustgebieden is minder voedsel voorradig, daarnaast spelen hier door de klimaatopwarming

Vogelsoort	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Zwarte Roodstaart territoria Bolsward	4	3	5	4	5	5	3	5	5
Ransuil kuikens territoria Bolsward	2	6	0	5	4	8	1	1	?
Ransuil door Eelco geteld op Roestplaatsen	138	408	546	128	-	264	250	92	48
Totaal getelde Ransuilen in Friesland	707	1800	1700	600	-	425	1476	419	295
Slechtvalk Bolsward Martine toren.	1	1	1	1	1 of paar	1 of paar	1 paar	1 paar	1 paar
Grote gele kwikstaart bij de Waterzuivering	1	2	2	1	1	1	-	1	1
Boomvalk paar Hartwerd en Folsbare		-	-	-	-	1 paar	2	-	-
IJsvogel		-	2	2	1	2	1 paar	1	-
Groene specht-exemplaar		-	-	-	-	1	1	1	-
Blauwborst { zang } meertjes Ugolaan	3	1	-	-	-	-	3	1	-

De Wolk Glas B.V.
De Wymerts 2E, 8701 WT Bolsward
www.dewolkglas.nl
www.jaloezieglas.nl

De Wolk Glas voor al uw glaswerk!

De Wolk Glas: sinds 1996 producent van isolatieglas & jaloezieglas

De Wolk Glas is geen tussenhandel, maar produceert zelf isolatieglas & jaloezieglas in eigen fabriek met de modernste machines en onder de hoogste kwaliteitseisen.

Of u nu een klein stukje enkelglas nodig heeft of uw complete woning wilt beglazen u bent bij ons altijd van harte welkom, ook voor advies of bezichtiging van onze showroom kunt u bij ons altijd vrijblijvend terecht.

- ✓ Isolatieglas HR++
- ✓ Spiegels
- ✓ Gelaagd veiligheidsglas
- ✓ Zonwerend glas
- ✓ Hardglazen deuren
- ✓ Brandwerend glas
- ✓ Glas in Lood
- ✓ Enkel glas
- ✓ Monumenten glas
- ✓ Voorzetramen
- ✓ Plexi glas
- ✓ Figuurglas
- ✓ Draadglas
- ✓ Geluidswerend glas
- ✓ Isolatieglas met roeden
- ✓ Beglazingsmaterialen

Bekijk nu het productieproces op onze website dewolkglas.nl

Glasvervanging van alle soorten glas!

Onze eigen professionele glas schade-/herstelservice staat garant voor een snelle service maar ook met de hoogste kwaliteit. Wij kunnen isolatieglas binnen 24 uur produceren dus u zit nooit lang met glasschade.

- ✓ Eigen fabriek
- ✓ Ontwerp en montage
- ✓ Hoogste kwaliteit
- ✓ Snelle service
- ✓ Totaalleverancier

Glasvervanging!

0515-576796

info@dewolkglas.nl

veel nesten weg. Deze soort probeert flexibel te zijn door op grinddaken te broeden, wat uiteraard de afname niet kan stoppen. Ook uit o.a. de watervogeltellingen van 2019/2020 komt een achteruitgang van een dikke 40% van de winterpopulatie in de internationale Waddenzee naar voren door te weinig voedsel dat bovendien van geringe inhoud is. Daarnaast zijn de broedomstandigheden slechter geworden met als gevolg te weinig jongen.

Groepje Scholeksters bij Zurich.

Scholeksters bij Zurich: Ik lees hier met regelmaat poot ringen af: ze zijn geboren in verschillende delen van Friesland. De plaatsen die het dichtst bij Bolsward liggen zijn bijv. Folgare, Abbega, Westhem en Wommels waaronder natuurlijk bij Murk Nijdam. En relatief veel verder weg: Augsburg, Surhuisterveen, Opende, Kollum, Noordbergum, Lauwersoog, maar ook uit Dronrijp, Wijns en Harlingen. Af en toe van Schiermonnikoog, Terschelling en Ameland. Soms uit Noord-Holland, Balgzand bij Den Helder en een enkele keer uit Drenthe. Er is al geruime tijd een **witte** Scholekster aanwezig! Oranje snavel, roze poten en rode ogen. Prachtig beest.

Ringmus Jammer genoeg weer een soort die hard achteruit gaat. Sinds 1990 erg en vanaf 2009 enorm vooral door het ontbreken van onkruidzaden die vroeger algemeen waren. De populatie zal nu 25.000 tot hooguit 30.000 paren zijn. Ze komen alleen nog maar in het boerenland en aan de buitenranden van dorpen en steden voor. De meest actuele situatie is echter dat ik moet zeggen kwamen, want ook daar komt helaas de klad in. Op 6-4-'22 enkele ex. rand Burgwerd. Noot redactie: rand Fûgelkrite nog regelmatig ringmussen en zelfs broedgevallen in onze nestkasten. Als ik dit tik zitten er 4 tot 8 stuks bij mij in de achtertuin.

Krakeend Eindelijk eens een soort waar het heel goed met gaat. Sinds 1990 met meer dan een component 8 toegenomen. Schatting een kleine

30.000 paren dus een enorme tegenstelling met de Wilde Eend! Een duidelijk verschil is het uitkomen van de eieren tussen deze twee soorten: half april Wilde Eend en Krakeend pas begin juni. Daardoor betere groeiomstandigheden: uiteraard de temperatuur, maar ook de voedselbeschikbaarheid en bescherming - dekking - tegen predators is groter. Op 26-1-2022 zag ik 70 stuks vlakbij Hindeloopen.

Nest met Krakeend eieren.

Putter doet het ook opperbest, wellicht doordat ze minder afhankelijk zijn van het boerengebied. Ze eten zaden van Akkerdistel, Paardenbloem, Knoopkruid, kruiskruiden die op industrieterreinen, in het stedelijk gebied en in nieuwe natuurgebieden voorkomen. Zowel op de lange termijn (1990) als op de korte (vanaf 2009) positief. In Fryslân bijv. sinds het startjaar met 12% per jaar toegenomen en in Limburg met 20%. In deze 30 jaar is het bestand vertienvoudigd! De schatting is rond de 50.000 broedparen. Ik zag op 24-11-2021 ongeveer 20 bij Schettens en op 6-4-2022 enkele bij Burgwerd. Geweldig mooi vogeltje.

Gele Kwikstaart Op 13 april 2022 eentje op bouwland na Pingjum en 3 bij schapen op de Waddendijk bij Zurich. In mei enkele paren in de Workumer Buitenwaard. Vanaf 1990 achteruit, maar gelukkig sedert 2009 een plusje. Vroeger een soort van natte weiden met kruiden, je denkt dan ook dat *deze* vogel achteruit boert, - zoals zo vele graslandsoorten - echter dit valt alleszins mee. Ze komen tegenwoordig vooral in akkergebieden voor, ondanks dat daar ook weinig kruiden zijn door gebruik van gif (pesticiden). Wel jaarlijks grote verschillen gedeeltelijk afhankelijk door de mate van regen in de Sahel, schatting 40.000 tot 70.000 paren.

Gele Kwikstaart op paal.

Reuzensterns In mei 3 stuks op de Buitenwaard Workum. Op 22 augustus even na 07.00 uur liefst 44 op slaappleats bij de uitkijkbult It Soal te Workumer Buitenwaard. En telde ik om 17.30 uur liefst **53** stuks, d.w.z. meer dan een derde van het totaal in Nederland. Ook nog betrekkelijk laat en in andere gebieden werden om dezelfde tijd slechts enkele tot hooguit 10 geteld.

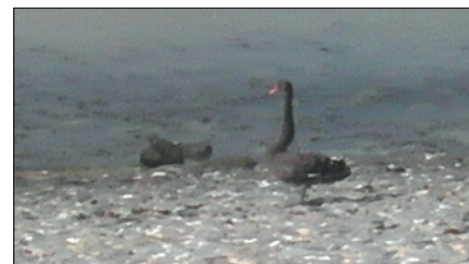
Flamingo Eind april was ik weer bijna een week in Zwillbrock in Duitsland. Hier op 7 juli **19** jongen kunnen ringen, een absoluut record! Eén hiervan was in augustus al in Zuid-Holland en de tweede, "mijn" VHJ, is daar sinds 15 september **met nog** 11 jongen. Ook zit er al één bij Bordeaux onder in Frankrijk! Begin oktober totaal al **80** stuks bij Goeree Overflakkee.

Flamingo Zwillbrock.

Zwarte Zwaan In februari 2020 zijn er in ons land 182 geteld en in juni dat jaar 75 stuks.

Op 27 mei 5 stuks op de Workumerwaard bij de uitkijkbult en een dag later één bij Makkum, tegenover Avondrust. Augustus negen stuks bij Kornwerderzand en vier bij Workum. Juli zag ik een paar met 2 kleine jongen bij de Steile Bank bij Nijemirdum.

Zwarte Zwaan Workumerwaard.

Tjiftjaffen Bolsward Eerste op 11 maart 2022 in eigen tuintje Turfkade, een dag later één gehoord en gezien Wiardapad bij Bloemkamp. 13 maart bij Cornwerd, 15 maart bij zwembad Bolsward baltsend en 2 zingend in de Heemtuin van Heeg en eentje NS Station IJlst.

Vorig jaar in Bolsward de eersten op 16 maart en in 2020 op 19 maart.

Roodborsttapuit Op 12 maart een paartje kortstondig (een dagdeel) aanwezig bij de plasjes aan de Ugolaan, duidelijk doortrekkers.

“Broedzorg vogels”, dus nestkastjes, (vervolgstukje op de Jaargids 2017 t/m 2021)

Zowel Koolmees als Pimpelmees stap achteruit.

Koolmees De gemiddelde eerste eileg datum van het 1e legsel was aan de late kant, 24 april.

Dat is wel tien dagen later dan in 2020 en bijna de laatste van de afgelopen kwart eeuw.

Gemiddelde nestsucces was 72,0% in 2021 in Nederland (60.799 eieren waarvan 5926 voor de vervolglegels) is laag gemiddeld vanaf 1980.

Het aantal *uitgekomen* jongen in ons land in 2021 was 41.214 (75%) voor de 1e legsel en 3793 (64,0%) voor de vervolglegels.

De gemiddelde legselgrootte van het 1e broedsel was 7,3 eieren en 5,2 eieren voor de vervolglegels. Dit betekent een relatief klein broedsel net zoals tijdens de legselgrootte dip in de jaren 2012 t/m 2017. Derhalve een terugval, jammer.

Pimpelmees Eerste eileg datum (gemiddeld) was 23-4. Echter in 2020 15-4!

Het gemiddelde broedsucces was 63,5% voor de eerste legsel en 51,7% voor de vervolglegels. Gemiddeld **nestsucces** was 76,1%, dat is het allerlaagste sedert 1982. Het was namelijk de laatste 38 jaar ongeveer 85,0%.

Er zijn 29.509 eieren 1e leg en 972 eieren vervolglegels gemeld. Daarvan zijn er in totaal 23.540 jongen uitgekomen. 1e leg 77,8% is 22.965 en 59,2% tweede leg, is 575.

Uitgevlogen 18.725 is 81,5% en 503 (87,5%) jongen van de vervolglegels. De gemiddelde legselgrootte van de 1e broedsels was 9,17 eieren en 6,48 voor de 2e leg.

De legselgroottes van voor 2012 werden niet meer geëvenaard.

Kievit (let wel als wintervogel). Hoewel we vaak betrekkelijk warme winters hebben en deze soort dus minder ver wegtrekt, gaat hij even hard achteruit dan **in** het broedseizoen (de laatste 10 jaar met 3% per jaar! in heel Europa). Er werden in januari 2020 bij de Waddenzee omstreeks 32.000 geteld en daar nu gelukkig stabiel. In de polder Arkemheen, bij Nijkerk, bijna 24.000. In de Oosterschelde 15500,

Leuk huis op het oog?

Maak een afspraak voor uw hypotheek

attentiv

Attentiv A Boskma B.V.

Kleine Dijklakker 45
8701 HX Bolsward

T 0515-580402

E boskma.bv@attentiv.nl

I www.solideverzekerd.nl

RegioBank De buurtzame bank.

Zelfstandig Adviseur

beide in november 2019. Onder Leeuwarden 16.000 in januari 2022.

Aalscholver Op 26 februari liefst **108 stuks**. Vrijwel gelijk als 2 jaar ervoor om dezelfde tijd op de slaapplaats richting Schettens. Echter op 17 oktober 2022 nul en op 1 december 4 stuks.

Groepje Aalscholvers nabij Zurich.

KOOP BIJ ONZE ADVERTEERDERS

Zij hebben mede mogelijk gemaakt dat wij dit jaarverslag uit konden geven.

Op 8-2-'22 bij Workum 640 rustend in een weiland, soos, veel minder water gerelateerd (eb/vloed) dan bijv. de Scholeksters.

Populatiegrootte schatting 16.200 in 2020 echter één jaar ervoor was dit nog 20.500 paren. De trend was tussen 1990 en 2020 stabiel maar sinds 2009 neergaand!

Winterpopulatie: twee derde zit o.a. bij het IJsselmeer (16.000) en in de Wadden en in de zoute Delta (Zeeland e.a.), zo'n 6.000 stuks.

Onze Ali's zijn dan in bijv. Frankrijk, Engeland tot in N.-Afrika. Ongeveer 75% van de hier overwinterende vogels komt uit N- en O Europa!

Merel Het Jaar van de Merel in 2022
De nationale tuinvogeltelling in januari wees uit dat er in driekwart van de tuinen weer Merels aanwezig waren, dit was na de uitbraak van het usutu virus in 2016 nog maar 2/3, dus een voorzichtig herstel.

In het zuiden en oosten van Nederland was de teloorgang het ergste. In veel Limburgse steden nam de populatie met **67%** af. In bebouwd gebied beginnen de Merels wel 6 dagen vroeger met broeden dan in het bos. In doorsnee genomen heeft maar 25% van de merelnesten succes, dat wil zeggen minimaal één jong! Gemiddeld vliegen 3,4 jongen per **geslaagd**

broedgeval uit. Waarschijnlijk is predatie een belangrijke reden meer nog dan te weinig voedsel. Gemiddelde overleving: 48 procent voor de volwassen ex. **en maar** 13% voor de eerste jaars. Gelukkig was dit percentage in 2019/2020: 58% resp. 22% (hoogste ooit).

U bent van harte welkom in

MIEDEMA

FISH & CHIPS

BOLSWARD

Snekerpoort 7

Tel. 0515 572209

MIEDEMA's
LUNCHROOM

Snacks, frites en broodjes

Koffie en gebak

Schep- en softijs

Diverse heerlijke menu's

Diverse biersoorten

Diverse stokbroodjes

Terras op zuiden!

Geopend:
Ma/Za 10.00 - 00.00 uur

Appelmarkt 4

Tel. 0515 575700

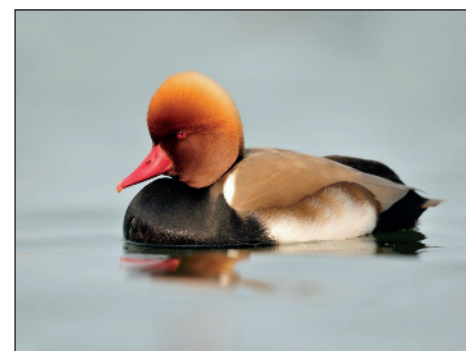
Verder bijv. de Veldleeuwerik, Graspieper, Gele Kwikstaart en Kneu laten sedert 1996 en gelukkig ook de laatste 10 jaar een matige vooruitgang zien. Echter bij de stads (urbane) soorten gaat **meer** dan de helft achteruit. Slechts de Huiszwaluw vertoont **enig** herstel na met liefst 80% in de vorige decennia te zijn afgenomen!

Ekster Landelijk is de stand vanaf 1990 stabiel met onlangs een geringe toename in het stedelijk gebied in nieuwbouw en naoorlogse wijken. Met

daarentegen achteruitgang in bos en agrarisch terrein. In Laag- en Hoog Nederland verblijft resp. 40% en 70% in dorpen en steden. Sedert 2002 niet meer vrij bejaagbaar zoals in de vorige eeuw. Het tellen van jongen in de zomer verdient de voorkeur, want in mei t/m juli worden er nl. veel dode eksters gevonden, vooral door het verkeer en predatie door roofvogels.

Krooneend Dit jaar circa **58** territoria, langs de IJsselmeerkust én omstreken d.w.z. tussen Breezanddijk en Lemmer, kunnen noteren. Nadien, op

21 juni, 161 stuks vooral in eclipskleed (ruiend) geteld langs de Afsluitdijk.

Fluiter Op 2 juni telde ik 3 territoria in de bossen bij Olterterp en eentje in het Roekebos bij Beetsterzwaag aan de hand van zingende/baltsende mannetjes. Op 15 juni hoorde en zag ik één in het Rijsterbos.

Het gaat hier om een mosgroen vogeltje, groener dan bijv. de Tjiftjaf of de Fitis, waar deze soort familie van is. Man en wijfje zien er hetzelfde uit. Broedt op de grond. Ze hebben twee soorten zang (5 á 6) fluittonen. Het hoort als een stuitende knikker die op metaal valt. Ze komen vooral in Beukenbos voor met open plekken op de bodem maar ook wel in gemengd bos. De Veluwe is favoriet en landgoederen in de duinstreek zijn ook in trek. Aantal broedparen in ons land zo'n 1500 tot 2300. Deze schommelen ieder jaar behoorlijk (toename in de jaren tachtig, dalend in de negentiger jaren, stabiel sedert 2000). Doortrekkers gemiddeld 250 stuks. Ze overwinteren in de bossen van Guinee, in Senegal tot in Kenia.

Cetti Zanger Riet-/moeras vogel. Vijf territoria kunnen noteren. Zuidwaard Makkum, It Soal -Workum, Easterskar - Sint Johannesga, Sneekermeer. Syp Set - De Rijp - Oudega-W.

Op 6 oktober nog eentje roepend bij Piaam, idem 4 november.

Grote Zilverreiger Op 16-8 en op 3 september resp. 45- en 37 stuks op de slaapplaatsen

bij Piaam en Makkum, beide keren met Jan Kramer geteld. En op 22-9 48 stuks bij Wommels - Skrok.

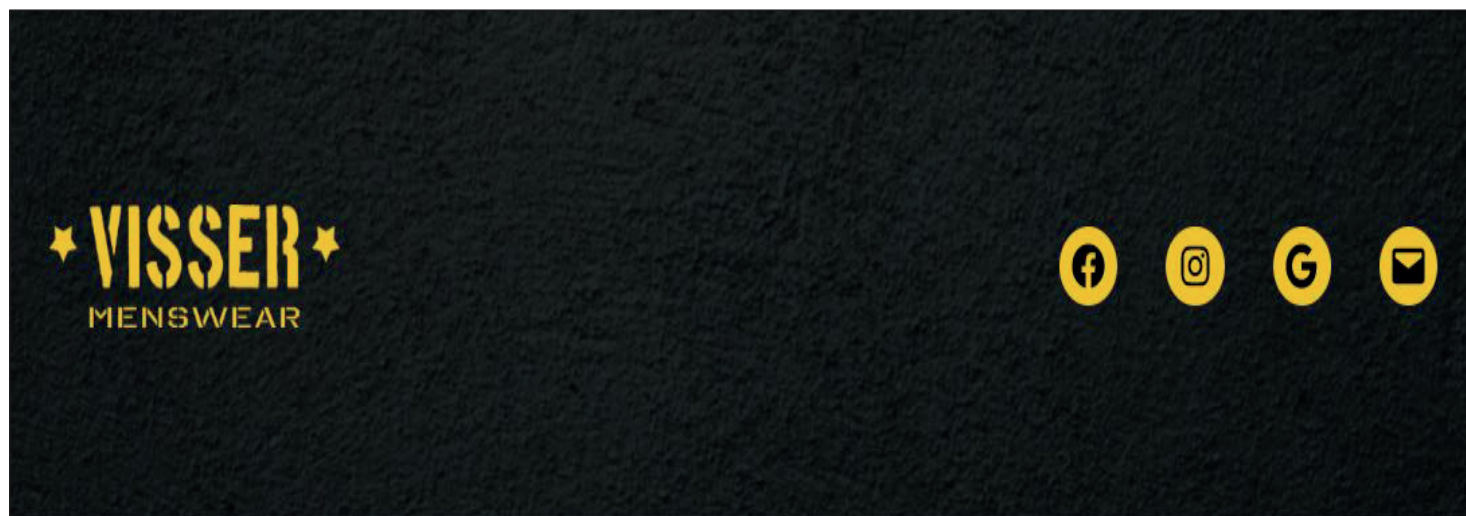

Slaapplaats Grote Zilverreigers.

Koereiger Op Dierendag zag ik bij Oudega-W. Syp Set **4** Koereigers.

In september een behoorlijk grote invasie in ons land, **43** stuks in de Korendijkse Slikken (circa 30 km onder Rotterdam op Goeree Overflakkee). Ook o.a. in het Oude Land van Strijen wederom Zuid-Holland. Verder waarnemingen uit Zeeuws Vlaanderen en zelfs een slaapplaats van 18 stuks in de Brabantse Biesbosch op 4 oktober. Klimaatopwarming is **dé** oorzaak, zie ook de Jaargids van 2021.

Zwarte Zeekoet In de zomer geheel zwart met witte vleugeldekveren. 's Winters wit en de bovendelen grijs. Spanwijdte 52 tot 58 cm. Ze blijven bijna allemaal (behalve de jonge vogels) in hun broedgebieden waaronder Ierland, IJsland, Schotland, Rusland en delen van Scandinavië, waarvan Denemarken het dichtstbij is. Ze hebben geen steile kliffen nodig om te broeden, rotsen volstaan.

2 eieren die in 4 tot 5 weken worden uitgebroed, daarna nog gemiddeld 35 dagen verzorging.

Voedsel in de zomer vooral vis, in de winter meer ongewervelden zoals kreeftachtigen, wormen en kwallen. Duiktijd 25 tot 40 tellen, diepte tot 20 meter. Tussen oktober tot februari slechts **1 á 3** in ons land. Op 16 november 2021 zag ik één in de Mok baai op Texel.

Wilde Zwaan Ongeveer zo groot als de Knobbelzwaan. Snavel geel tot voorbij de neusgaten (bij de Kleine Zwaan minder geel in een afgeronde top). Broedgebied: IJsland, Finland en Rusland. Sinds 2005 broedvogel in Nederland met slechts één paar in Drenthe, omgeving Oranje. In 2020 wel een nest maar er is niet gebroed. In juni en augustus 2021 heb ik de ringen van dit paar kunnen aflezen. Geringd juli en september 2017 te

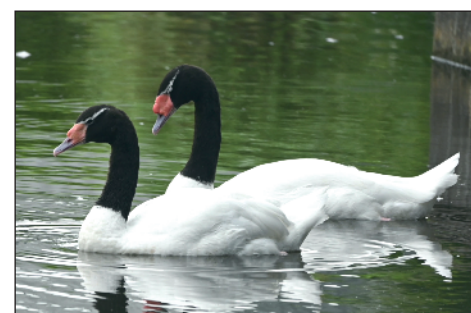
Wapserveen. Het allereerste paar én hun nazaten hebben maar zeer weinig jongen gekregen. Op 7 februari zag ik liefst **26** stuks, twee km voor Zurich en op 27 oktober 2 bij Makkum. Aantal overwinteraars in 2020: 2800 stuks waarvan in Friesland 298 in januari.

Zwarthals Zwaan Winteraantal in Nederland in de jaren 2013 t/m 2015 slechts één tot hooguit 5 stuks in november en december 2019. Eéntje in Gelderland. Ik zag mijn 1e op 4-8-1998 op de Afsluitdijk Breezanddijk, verder op 5-11-'21 in het Hegewiersterfjild bij Harlingen en daarna één op 21 maart 2022 bij Schraard en op 28 mei bij de Kop van de Afsluitdijk. Hoogstwaarschijnlijk steeds dezelfde vogel (losgelaten of ontsnapt). Vogel uit Z. Zuid-Amerika, Vuurland, Falklandeilanden, levensverwachting - **indien**

beschermd! - 15-20 jaar. Geluid lijkt op dat van een panfluit!.

Zwarthalszwaan Afsluitdijk.

Muskus eend Vorig jaar (2021) en dit jaar waren er bij de tennisbaan Bolsward regelmatig **6**

Muskus eenden te zien en veel mensen zal dit opgevallen zijn.

Wellicht van een bewoner uit de Looiersbuurt. Ook worden ze helaas gedumpt! Het aantal (broed)paren in ons land zat in de periode 2013/2015 rond de 50 á 60. In die winters bedroeg het aantal 300 tot 400 stuks. De beste telperiode is dan ook half januari de zgn. midwintertelling die bovendien in veel bebouwd gebied plaatsvindt.

In januari 2020 zijn er 195 stuks geteld, een uitschieter, want doorgaans een veel lager aantal in Fryslân daarvan (25 stuks).

De Indianen in Midden- en Zuid-Amerika hadden de wilde Muskus eend reeds veelal tam gemaakt, c.q. gedomesticeerd met name voor hun eieren. Later, begin 16e eeuw, brachten Spanjaarden ze naar Europa en van hieruit gingen ze naar delen van Afrika (vandaar de Latijnse geslachtsnaam Cairo!) uiteraard met hetzelfde doel. Bijnaam o.a. waggelende rat. De *wilde* vorm heeft veel minder rode wratten. Het wijfje zou bijna 200 eieren per jaar *kunnen* leggen.

Naast bovengenoemde **zes** zag ik op 2-10-'21 vijf stuks bij Molkwierum.

Op 23-8: 11 zag ik 3 grote jongen bij de tennisbaan en omgeving en daarvoor op 24 juli 2022 een wit vrouwtje met 10 kleine jongen bij de tennisbaan Bolsward. Een dag later nog negen, eentje dood gevonden. Ditzelfde wijfje had op 17 oktober wederom 14 jongen, deze zijn door de Fûgelpits in Moddergat opgevangen. Bravo! In augustus mogelijk nog een broedgeval bij de tennisbaan en nog eerder dit jaar bij de Rânne, (Eekwerd - Bolsward) het vrouwtje hiervan is verongelukt, terwijl ze net kuikens en nog wat eieren had. De vier jongen zijn opgevoed door een mevrouw uit de directe omgeving. In Oostzaan is een relatief grootschalige opvang. Hulde voor deze mensen! De **meeste** jongen redden het niet door o.a. predatie door ratten, het verkeer enz...

Jaren terug had de heer Y. Witteveen ze bij zijn woning aan de Trochreed.

Drieteenstrandloper 28-11-'21: 2 stuks op het "strand" Kornwerderzand. 13-3-'22 daar 11 stuks en op 15-10-'22: 2 of 3 stuks. (Zie foto hiernaast) Zowel in de Waddenzee als in Zeeland, Zuidholland, de zgn. Voordelta, nemen ze zowel op de korte als ook op de lange termijn gelukkig toe. In Denemarken en Duitsland stabiel. Echter door de klimaatopwarming is het (insecten) voedsel eerder beschikbaar, **maar dan** hebben ze

Muskuseend met jongen.

Muskuseend met jongen.

helaas nog **geen** jongen. In de nazomer van 2019 (augustus) verbleven er ruim 21.000 stuks in de Waddenzee en zo'n 7.000 in de delta.

Grote Trap Op 1e Kerstdag 2021 bij Workum tussen de Boerenkool een jong geboren op 13-5-2021 broedmachine (geringd op 12-7-'21 te Buckow), Brandenburg, O.-Duitsland. Op 14 januari 2022 nog aanwezig, ook nog op 6 maart. Zie ook de Jaargids van 2020 (3-1-'20 bij Tholen - ZH - een jong van 2019 en is nooit weer in de voormalige DDR teruggekeerd). Over beide vogels met dezelfde persoon aldaar gemaid.

Eelco Brandenburg
Turfkade 38, 8701 JM Bolsward.
Tel: 0515 - 573452
E-mail: e.brandenburg@hetnet.nl

Ringmelding vogelsoort	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kleine Rietgans Laard en Zaard/Nijland	2	2	2	1	3	3	2	2	1
Brandgans	2			1	1	3	3	3	2
Kokmeeuw	1	1	1	2		3	2	5	18
Lepelaar	1	1	1	1	5	2	3	5	6
Grutto	1	1	1	1	2	50	1	1	8
Stormmeeuw		1							
Kolgans			1			2	2	1	3
Meerkoet			1		1				
Witte Kwikstaart			1						
Grote Zilverreiger			1	1	1				
Pontische Meeuw				1					
Grote Mantelmeeuw				1	1				
Grote Canadese Gans				2					
Rotgans					1				
Ooievaar					1	1	1		2
Grauwe Gans					1	10	1	2	
Zilvermeeuw					1	2	2	3	
Kemphaan					1	2			
Knobbelzwaan					1	1		2	
Goudplevier					1				
Kanoet						1	6	2	4
IJslanse Grutto						1		1	3
Rosse Grutto									3
Tureluur						1			
Scholekster						1	2	3	
Dwerggans							1		
Kleine Zwaan							1		
Stadsduif							1		1
Visdief								1	1
Tapuit								1	
Kluut								3	
Witoog eend									1

Ooievaars op nest.

Grutto met karmijnvlag, Workumerwaard.

Groene Specht.

Eelco en Susette met Flamingokuikens.

Excursie Gruttoland bij Murk Nijdam

Afgelopen voorjaar 2022 - op 30 april - zijn wij uitgenodigd voor een excursie bij het Gruttoland van Murk Nijdam te Wommels. De opkomst was prima, er waren zo'n 15 leden aanwezig.

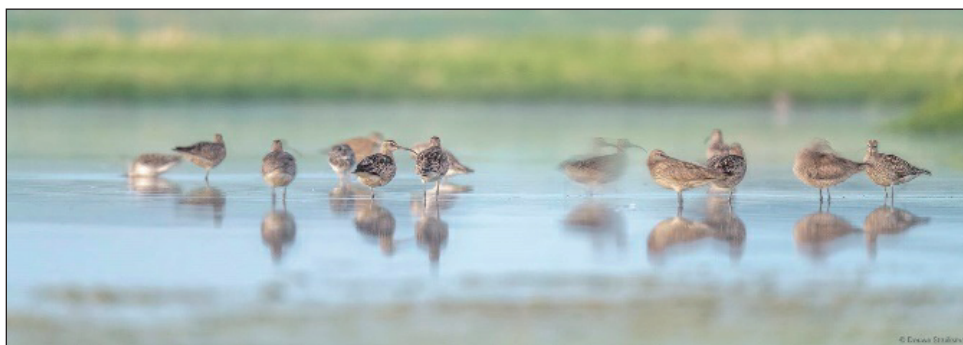
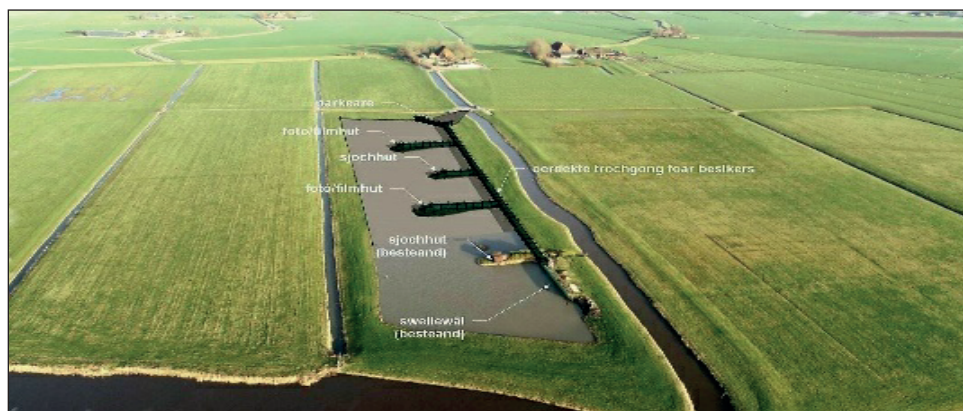
Na een bakje koffie nam secretaris Eddy de Boer van Agrarisch Natuurfonds Fryslân (ANF) het woord en vertelde hoe het Gruttoland tot stand is gekomen. Kort samengevat kunnen we zeggen dat Murk Nijdam een traditioneel melkveebedrijf heeft en het welzijn van weidevogels altijd al zijn aandacht heeft gehad. Dit resulteerde in 2018 dat er 90 gruttonesten en 70 broedparen met kuikens zijn gesignaleerd. Daarnaast worden er jaarlijks ruim 100 vogelsoorten geteld. Dit heeft allemaal te maken met het kruidenrijke grasland in combinatie met uitgesteld maaien tot 15 juni. Bij aanwezigheid van kuikens is dit nog later.

Om dit vogelrijke gebied ook in de toekomst te behouden, heeft ANF, na een ingeving van Murk zelf, zo'n 32,3 hectare overgenomen. Het beheer hiervan ligt nog altijd bij hem. Er zijn reeds diverse verbeteringen doorgevoerd, onder meer zijn er 2 plas-drassen samengebracht en goed bereikbaar langs een verharde toegangsweg (zie afbeelding hiernaast). Door vele financiële donaties, ook van Vogelwacht Bolsward, is dit project uiteindelijk haalbaar gebleken.

Na deze presentatie hebben we een rondleiding gekregen waarbij alle vogelhutten van binnen zijn bekeken. Vanuit deze hut is er een prachtig uitzicht over het water, het was echt uniek om "onopvallend" alle vogels met een verrekijker van dichtbij te kunnen bewonderen (zie afbeelding hiernaast). In deze hutten waren fotoreportages tentoongesteld waarbij te zien was dat er vogels worden geringsd met een sensor. Door deze data uit te lezen is er waardevolle informatie beschikbaar om het leef- en broedgedrag te bestuderen.

Na de realisatie van het Gruttoland en het Noordereiland is de ANF druk bezig met "Botes Paradys". Dit land is van Bote de Boer uit Tjerkwerd en ligt binnen het rayon van onze Vogelwacht. We hopen daarom op korte termijn ook daar zo'n fijne excursie te kunnen krijgen.

Wilko Palstra

Na gedane arbeid, lekker genieten.....

Lunter's Warenhuis
Appelmarkt 15 Bolsward

Van de nazorgcoördinator

Afgelopen jaar stond vooral in het teken van inventarisatie en administratie. In samenwerking met de bestuursleden hebben we onze rayon administratie en lijst van nazorgers bijgewerkt. Wij hebben veel nazorgers telefonisch benaderd met de vraag of hij/zij nog actief (willen) zijn als nazorger en ons systeem dusdanig opgeschoond. Resultaat:

Onze wacht telt 76 rayons waarvan 32

geen actieve nazorger hebben. Wij hebben 48 actieve nazorgers in het systeem welke dus zorg dragen voor 44 rayons.

De meerderheid van de rayons wordt dus actief beheerd, wat positief is. Tegelijk zien we dat er nog een aantal lege rayons zijn waar ruimte is voor een (nieuwe) nazorger. Er is dus ruimte om, indien gewenst, nazorgers te verschuiven van rayons waar meerdere nazorgers actief zijn naar lege rayons (mits er vogels actief zijn). Een punt

wat wij als bestuur onder aandacht gaan brengen in komende nazorg/algemene vergadering. Ook het dronevliegen zal een actieve rol kunnen vervullen in het beheren van deze lege rayons.

Qua resultaat zien we een sterke daling in de cijfers van het wachtgebied vogelwacht Bolsward ten opzichte van voorgaande jaren, zie volgende pagina.

Tristan Osinga.

Soort	Totalen			Nest status			Alarm-tellingen		
	Nesten	Broedparen	Totaal	Uitgekomen	Verliezen	Onbekend	alarm1	alarm2	alarm3
Kievit 	205	101	306	59	19	127	58	80	35
Grutto 	187	104	291	33	13	141	180	278	135
Scholekster 	82	21	103	5	5	72	18	39	13
Tureluur 	55	60	115	4	6	45	66	120	83

Hieronder wat actie foto 's uit het nazorg seizoen 2022.

Nazorgcijfers Fryslân 2022

Uit Leeuwarder Courant van 2 november 2022.

Gemiddeld jaar voor de weidevogels niet genoeg
 LEEUWARDEN Friesland kende dit jaar een vrij gemiddeld weidevogelseizoen. „Maar helaas is gemiddeld voor de weidevogelpopulaties niet meer genoeg.“

Die noodkreet stijgt op uit 'Weidevogels in Fryslân, Jaarbericht 2022', de rapportage over het wel en wee van de weidevogels in de provincie. „De populaties staan zo onder druk dat ze elk jaar een topjaar als 2021 nodig hebben.“

Het jaar 2021 was een uitstekend weidevogeljaar door de vele neerslag in het voorjaar. „Fryslân wie in grut plasdrasgebiet“, verklaart projectleider Inge van der Zee van de Bond Friese VogelWachten (BFVW). Dat gaf vooral bij de Kievit goede broedresultaten met als gevolg dat er dit jaar meer nesten en broedparen waren dan in voorgaande jaren.

Dat geldt eveneens voor de grutto. Het aantal nesten en broedparen van de tureluur was redelijk stabiel, maar die van de scholekster vertoonde een stevige dip. Dit komt doordat de strânljip niet alleen in de broedtijd te maken heeft met uitdagingen, maar ook in de winter als ze onder meer naar het wadengebied trekken. Daar zorgt voedselgebrek voor wintersterfte en een slechte conditie bij de aanvang van de broedperiode.

Het broedseizoen van de grutto was dit jaar net onvoldoende vanwege de droogte in het vroege voorjaar. Onvoldoende betekent dat minder dan 70 procent van de gruttokuikens groot geworden zijn en dat is niet voldoende om de populatie in stand te houden.

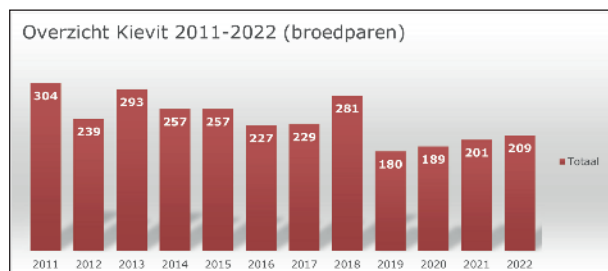
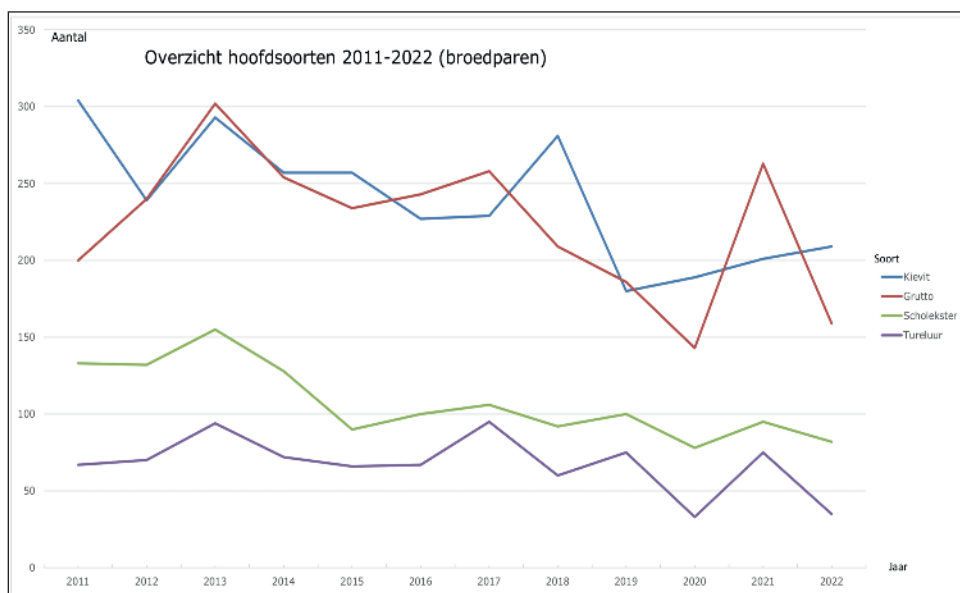
Het broedsucces van de grutto wordt intensief gemeten, omdat de skries een gidssoort is voor andere weidevogelsoorten. Het meten gebeurt via drie alarmtelrondes. Tijdens het lopen door het veld wordt geteld hoeveel gruttoparen alarmeren. Bij de weidevogelrapportage zijn zes partijen betrokken. Naast de BFVW gaat het om Kollektivienberied Fryslân, It Fryske Gea, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Sovon.

Nazorgcijfers Bolsward 2011-2022

Onderstaand weer de bekende tabel en grafiek van de hoofsoorten. Te zien is dat enkel de Kievit iets stijgt. De overige hoofsoorten dalen, in het bijzonder de Grutto die in een vrije val is gekomen.

Rutger de Lange en Philip de Vries.

Totalen hoofsoorten 2011-2022 (broedparen).				
Jaar	Kievit	Grutto	Scholekster	Tureluur
2011	304	200	133	67
2012	239	240	132	70
2013	293	302	155	94
2014	257	254	128	72
2015	257	234	90	66
2016	227	243	100	67
2017	229	258	106	95
2018	281	209	92	60
2019	180	186	100	75
2020	189	143	78	33
2021	201	263	95	75
2022	209	159	82	35

de cijfers

- IN DE REGIO'S -

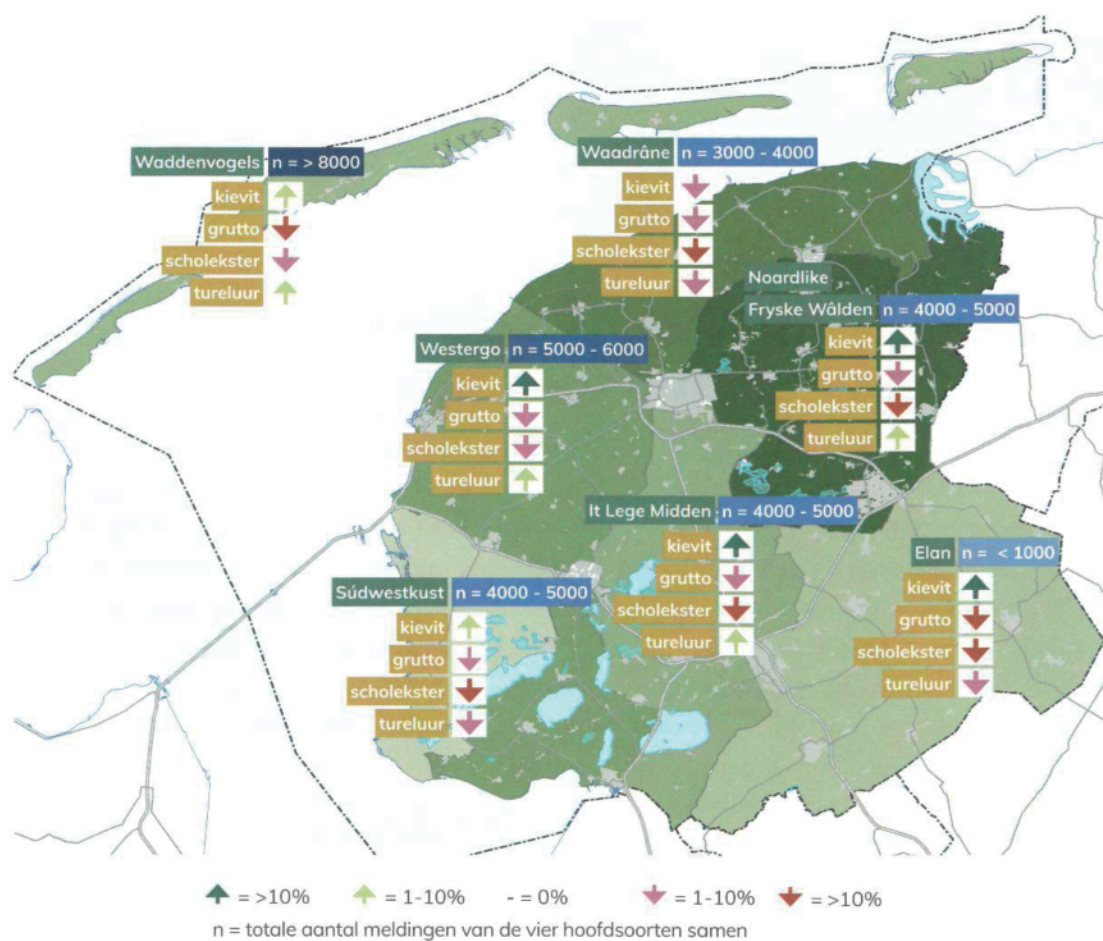
”

“In drone jout útkomst as it gers wat heger is; mei de drone fine wy de nêsten. Sa haw wy dit jier ferskate nêsten rêde kinnen.”

Bauke van der Pol - De Wylgen

▶ FIGUUR 2: VERGELIJKING VAN MELDINGEN 2022 TEN OPZICHTE VAN 2021 PER REGIO (ALLEEN IN BEIDE JAREN GETELDE OPPERVLAKTES)

Deze figuur geeft een procentuele vergelijking per regio weer van de verandering in aantallen meldingen, in gebieden (zowel agrarische als natuurgebieden) die zowel in 2021 als in 2022 zijn geteld. De n geeft het totaal aantal meldingen van de vier hoofdsorten samen in 2022 in die regio weer. Ieder jaar gaat het hier om andere gebieden, omdat niet overal ieder jaar dezelfde percelen worden geteld. Een vergelijking met eerdere kaartjes uit eerdere Jaarberichten kan daarom niet worden gemaakt. (bronnen: BFWV en Sovon)

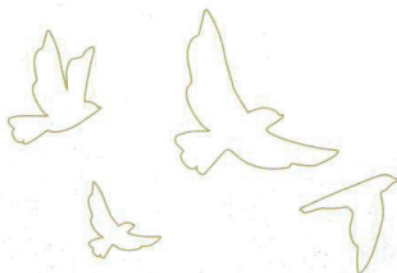
”

“Hoewel weidevogels slechts een onderdeel zijn van agrobiodiversiteit wordt met het beschermen daarvan de hele agrobiodiversiteit gediend.”

Ariën Baken - Groningen

de cijfers

- PROVINCIE FRYSLÂN -

► FIGUUR 1: GETELDE AANTALLEN 2022

De totale aantallen van getelde nesten en broedparen per vogelsoort. **Het gaat niet om aantallen vogels of populatiegrootte!**

(bron ANLb en overig: BFWW, bronnen TBO's: Sovon en BFWW)

”

“De vrijwilligers zijn hier opgegroeid, het zijn buitenmensen met veel gebiedskennis en een groot hart voor de lokale natuur.”

Harm de Vries - De Westereen

Totaal	17822
ANLb	8277
Waarvan bij It Fryske Gea	87
Overig*	7254
TBO's	2291
It Fryske Gea	637
Natuurmonumenten	432
Staatsbosbeheer	1222

Totaal	7599
ANLb	4609
Waarvan bij It Fryske Gea	18
Overig*	1174
TBO's	1816
It Fryske Gea	294
Natuurmonumenten	502
Staatsbosbeheer	1020

Totaal	9067
ANLb	5042
Waarvan bij It Fryske Gea	13
Overig*	3016
TBO's	1009
It Fryske Gea	485
Natuurmonumenten	109
Staatsbosbeheer	415

Totaal	6021
ANLb	3323
Waarvan bij It Fryske Gea	30
Overig*	1015
TBO's	1683
It Fryske Gea	617
Natuurmonumenten	301
Staatsbosbeheer	765

* o.a. gangbaar boerenland en particulier natuurbeheer

Getelde hectares per categorie (circa).

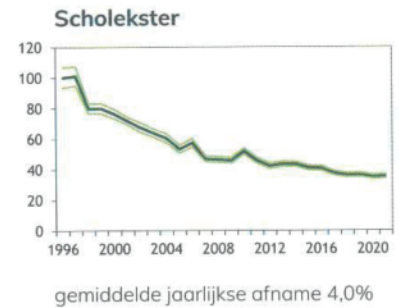
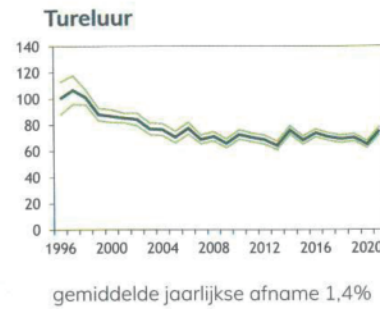
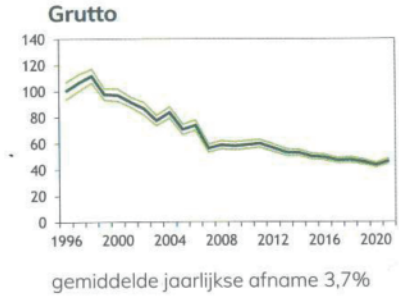
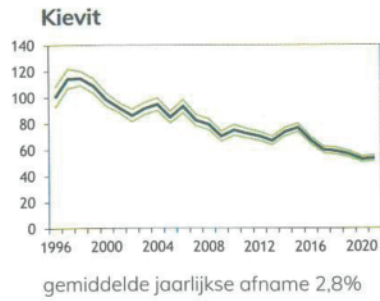
Voor de TBO's is voor de hectares uitgegaan van getelde terreinen met een geschikte leefomgeving voor minimaal een van de vier hoofdsoorten. De getelde vogels uit de andere terreinen van de TBO's zijn wel meegenomen in de aantallen vogels hierboven. (Zie voor meer uitleg achterop dit Jaarbericht)

Totaal	144.250
ANLb	21.500
overig*	110.000
TBO's	12.750
It Fryske Gea	5.000
Natuurmonumenten	750
Staatsbosbeheer	7.000

► FIGUUR 3: TRENDLIJN VAN 1996 TOT EN MET 2021

De indexgrafieken van Fryslân van de vier hoofdsoorten van 1996 tot en met 2021, waarbij is gesteld dat het aantal van 1996 voor 100% staat, laten alle een matige jaarlijkse afname zien. (bron: Sovon & CBS)

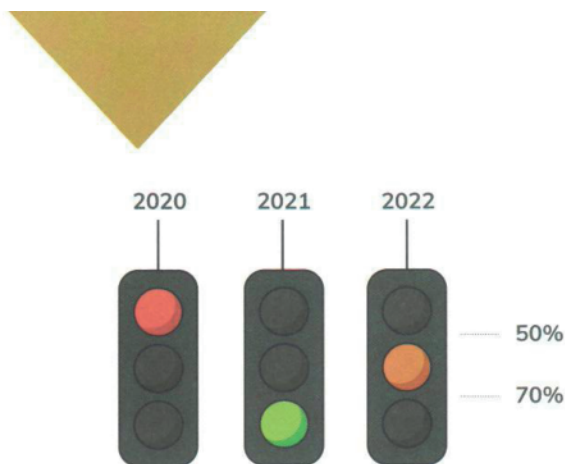

Samenwerking sleutel tot succes!

Vanaf de aankomst van de weidevogels in de broedgebieden tot hun vertrek, is goede communicatie en samenwerking tussen alle partijen van cruciaal belang. Als bijvoorbeeld een nazorger hoort dat er gemaaid gaat worden op een perceel waar nog vogels met kuikens zitten, schakelt hij of zij de mozaïekregisseur in. Die stelt vervolgens in overleg met de boer het maaien uit via de 'last-minute beheer'-regeling. Een vrijwilliger die op de camera constateert dat een vos in een gebied geregeld weidevogelnesten leeghaalt, stapt naar de lokale WBE. En een natuurbeheerder overlegt regelmatig met pachters hoeveel vee waar, wanneer en in welk perceel kan worden ingelaten. Het praktische weidevogelbeheer begint al eind februari en duurt tot in juli; vijf intensieve maanden. We willen elkaar stimuleren, motiveren, ondersteunen, indien nodig elkaar aanspreken en

elkaars ogen en oren zijn. Dat geeft de energie om alles te doen wat mogelijk is voor "onze" vogels. Naast deze praktische kant van het weidevogelbeheer waarin alle neuzen dezelfde kant op moeten staan, is het tevens van belang dat de vaart erin blijft. Jaarrond wordt er daarom in vele overleggen over verbetering van de omstandigheden voor de weidevogels gepraat. Binnen het OlterterpOerlis bijvoorbeeld maken de organisaties, die in Fryslân iets voor de weidevogels willen betekenen, gezamenlijk plannen. Er wordt daar onder andere gesproken over beleid en budget voor innovatie en nieuwe ideeën.

broedsucces

Om het broedsucces van de grutto te kunnen meten, worden er drie zogenaamde alarmtelrondes uitgevoerd. In de periode dat de vogels jongen hebben, wordt geteld hoeveel ouders er alarmeren wanneer er door het veld wordt gelopen. Dat aantal wordt vervolgens gedeeld door het aantal eerder getelde nesten en broedparen. De vrijwilligers die dit jaar de alarmtelrondes uitvoerden, waren over het algemeen niet ontevreden. Toch kwam het **bruto territoriaal succes (BTS) provinciebreed net op een 'onvoldoende' (minder dan 70%) uit**. Dit betekent dat er in 2022 waarschijnlijk net niet genoeg grutto-kuikens groot geworden zijn om de populatie in stand te kunnen houden. Na het bijzonder succesvolle seizoen van 2021 is dat wel wat teleurstellend. Als we ook naar andere jaren kijken is het wel bovengemiddeld, maar dat is helaas niet meer goed genoeg.

De scholekster, een soort in de problemen

De scholekster of strânlijp broedt wijdverspreid in Fryslân op agrarische gronden en in reservaten, zowel op gras- als op akkerland en ook in bebouwde gebieden. De hoogste dichtheden in Fryslân zijn te vinden in en rond het Waddengebied (polders en kwelders) en in de westelijke en noordelijke helft van de provincie. In het zuidoosten op de zandgronden ontbreekt de soort grotendeels.

In de loop van de twintigste eeuw breidde de soort zijn broedgebied sterk uit richting het binnenland, vanaf ongeveer 1985 nemen de aantallen echter sterk af. In Fryslân is op zowel lange als korte termijn sprake van een matige jaarlijkse afname; in 2021 was er in totaal circa 65% afname ten opzichte van 1996. Opvallend is dat alleen in agrarisch gebied met weidevogelbeheer (ANLb) (bijvoorbeeld op de eilanden) de trend stabiel is. De sterkste afname zien we in gebieden zonder een vorm van weidevogelbeheer. Dankzij de eigenschap dat de scholekster zijn jongen lange tijd zelf voert, kan er op daken in dorpen en steden worden gebroed. Het vermoeden bestaat dat het broedresultaat op die plekken beter is. Wel komen de vogels hier weer andere problemen tegen, zoals regenpijpen waar de kuikens in verdwijnen. De scholekster komt niet alleen in de broedtijd uitdagingen tegen. In het binnenland broedende scholeksters trekken 's winters naar het Wadden- en Deltagebied waar voedselgebrek zorgt voor wintersterfte en voor een slechte lichamelijke conditie van de oudervogels bij aanvang van de broedperiode.

”

“Een opvallende waarneming vind ik het aantal vogels dat nog laat in het seizoen kuikens groot brachten. Zelfs tot in juli.”

Andries Nicolai - Augustinusga

HELP

ONZE WEIDEVOGEL VLUCHT

Doneren
kan al vanaf
€ 7,50

-69%

Afname van de grutto
in de afgelopen 30 jaar.

Met jouw bijdrage
verwerven wij
weidevogelgebied
in Fryslân.

Ondanks lokale successen van agrarisch natuurbeheer en projecten zoals Gruttoland, gaat het nog steeds niet goed met onze weidevogels. Het Agrarisch Natuurfonds strijdt voor het beschermen van unieke stukken aweidegrond. Help ons daarom met een **donatie of gift** voor de aankoop van 12 hectare van Botes Grutto Paradys bij Tjerkwerd (Frl). Hiermee help je direct de bedreigde weidevogels.

reddeweidevogel.nl

Doneer
of doe
een gift

Agrarisch Natuurfonds
— Fryslân —

Agrarisch Natuurfonds Fryslân | Slachte 4A | 8731 CJ Wommels | T (058) 250 43 88
info@agrarischnatuurfondsfryslan.nl | www.agrarischnatuurfondsfryslan.nl

ONTDEK BOLSWARD, HET HART VAN DE FRIESE ELFSTEDEN

Bolsward, één van de Friese Elfsteden, heeft een rijke historie als Hanzestad die terug te vinden is in culturele en nostalgische bezienswaardigheden.

Kom overnachten in een van de 26 comfortabele hotelkamers en neem als het kan rustig de tijd om "us" mooie Friesland te ontdekken door prachtige fiets- en afwisselende wandeltochten het Marktpllein als centraal startpunt.

Geniet van het uitzicht vanaf ons terras en laat je verrassen door onze gastronomie en gastvrijheid. Dompel je onder in de Friese gastvrijheid, neem deel aan de mooie verhalen, inspirerende gesprekken en maak met elkaar de mooiste herinneringen.

DE WIJNBERG
HOTEL • RESTAURANT

We hebben diverse arrangementen:
4-daags Zomer arrangement
3-daags Zomer arrangement
Zakelijke arrangement

Ieder arrangement is naar wens aan te passen
oftewel service op maat.

Graag tot ziens in Bolsward.

📍 Marktpllein 5, 8701 KG Bolsward

☎ +31 (0) 515 572-220

✉ info@wijnbergbolsward.nl

🌐 www.wijnbergbolsward.nl

est. 1897

VEERHUY'S

HET STADSCAFÉ VAN BOLSWARD

HOME ONZE KAART RESERVEREN EVENEMENTEN

HET GEZELLIGSTE STADSCAFÉ VAN BOLSWARD

0515-859511 [f](#) [@](#) [v](#)

Welkom bij Het Veerhuys, het gezelligste stadscfé, met terras, van Bolsward. Dé ideale plek voor een heerlijke koffie met gebak, een goede lunch een verrassend diner of een lekkere borrel.

RESERVEER JE TAFEL